

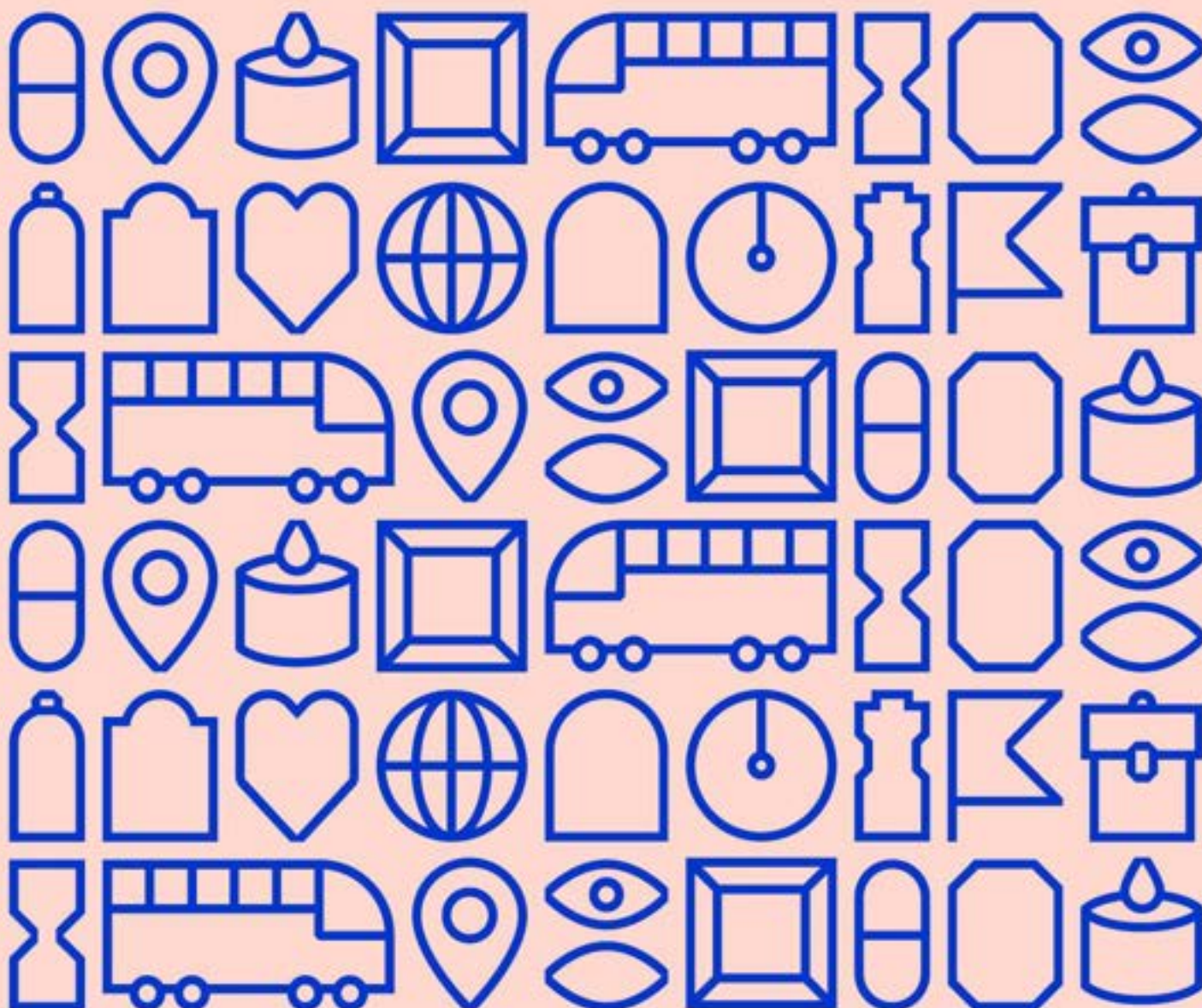

Nemzeti Emlékezetpedagógiai
Program

KESZTHELYI FESTETICS-KASTÉLY

KORA ÚJKORI, 19. SZÁZADI ÉS MODERN MAGYAR

TÖRTÉNELEM

Nemzeti Emlékezetpedagógiai
Program

KESZTHELYI FESTETICS-KASTÉLY

KORA ÚJKORI, 19. SZÁZADI ÉS MODERN MAGYAR TÖRTÉNELEM

„Jöjj el, lásd meg, éld át!”

BUDAPEST, 2024

Tartalom

1. Bevezető	2
2. Előkészítő óravázlat	6
3. Helyszíni feladatok.....	21
a. Nyomkeresés az Ótemplomban/Pannonia Reformata Múzeumban	21
b. Képes krónika	22
c. Helyszíni kvíz / Tudáspróba.....	23
d. Drámapedagógia	23
4. Tanórai utófeldolgozás	29
5. Forrásjegyzék.....	31
6. Melléklet.....	31
Helyszíni feladatok	36
Nyomkeresés.....	36
Képes krónika	38
Helyszíni kvíz / Tudáspróba	46
Drámapedagógia	47
Tanórai utófeldolgozás.....	52

1. Bevezető

Mit kell tudni a programról?

A Nemzeti Emlékezetpedagógiai Program (NEP) azért jött létre, hogy lehetőséget nyújtson a köznevelésben tanuló diákok számára Magyarország nemzeti- és történelmi emlékhelyeinek megismerésére. Az egyes emlékhelyekre kidolgozott programok során a résztvevő osztályok előbb tanórai keretek között felkészülnek az adott emlékhely történetéből, majd egy napos látogatást tesznek az emlékhelyre. A látogatás során – a program részeként kidolgozott – helyben elvégezhető feladatok megoldásával (pl. nyomkeresés, képes krónika, stb.), élményt adó módon ismerik meg az adott emlékhely jelentőségét. A kirándulás után, ismét tanórai keretek között tudják elkészített projektfeladataikat bemutatni, illetve az emlékhely témájában készített, érettségi típusú feladatok megoldásával megszerzett tudásuk is ellenőrizhető. Az egyes emlékhelyekhez készített programcsomagok jól illeszkednek az iskolai tantervi követelményekhez, így kiválóan alkalmasak a törzsanyag kiegészítésére, elmélyítésére, mélységelvű témafeldolgozásra.

A program részei, lebonyolítása

Előzetes felkészülés (1-2 tanóra): a NEP oldaláról letölthetők az előzetes felkészülés anyagai: a felkészítő óra óraterve, valamint a hozzá mellékelt ppt. Ezt a történelemtanár kollégák maguk tudják megtartani tanórai keretek között. Miután feldolgozták a szakmai-tartalmi kérdéseket, érdemes a helyszínen elvégzendő feladatokat is átbeszélni, valamint megalakítani a leendő csoportokat.

Látogatás az emlékhelyen (1 napos kirándulás): amennyiben egy múzeum vagy más intézmény működteti az emlékhelyet, úgy szükséges előtte egyeztetni az intézménnyel. A programban résztvevő helyszínek már ismerik a NEP-ot, így szükség esetén tudnak segíteni. A megérkezés után az első feladat a „nyomkeresés” melynek során a diákok csoportosan, a program részeként megadott térképvázlat és a hozzá tartozó feladványok segítségével kutatják végig az emlékhelyet. Második feladatként célszerű a „képes krónikát” elkészíteni (párhuzamosan a nyomkereséssel) – ennek során a csoportokba szerveződött diákok az emlékhely előre megadott legfontosabb, legszebb részeit felkeresik és egy-egy kis videóban némi magyarázattal megörökítik. Később ezt egységes videóvá szerkesztik, melyet majd a látogatást követő tanórán tudnak bemutatni. Ezek után következhet a „tudáspróba”, mely egy klasszikus teszt kvízsor. Ennek megoldása jól összegzi, illetve ismétli át az emlékhely fontos tudnivalóit. Az igazán lelkes csoportok negyedik részként drámapedagógiai feladatot is megoldhatnak, mely szintén azt a célt szolgálja, hogy minél inkább átélhető legyen az emlékhely története – a feladatot akár már a felkészítő órán ki lehet osztani, hogy minél jobban föl tudjanak rá készülni a csoportok. A program keretében megadott feladatok mellett természetesen igénybe lehet venni az adott emlékhely tárlatvezetését vagy múzeumpedagógiai foglalkozását, ugyanakkor mindez adott esetben már meghaladhatja az optimális 3-4 órás időkeretet.

Utólagos feldolgozás (1-2 tanóra): a látogatást követő történelemóra(ko)n az egyes csapatok be tudják mutatni a helyszínen fölvetett videóikból összevágott „képes krónikákat”, melyet

a tanárkollégák és az osztály többi tagja is értékelhet. Ezek után pedig immár tantermi keretek között lehet megoldani az emlékhellyel kapcsolatos ismereteket és kompetenciákat elváró érettségi típusú feladatokat, mintegy a program zárásaként.

Intézményismertető

A keszthelyi Festetics-kastély az épületegyüttes előtt található emléktábla tanúsága szerint a Georgikonnal (hivatalos nevén: Magyar Mezőgazdasági Múzeum és Könyvtár Georgikon Majortörténeti Kiállítóhely) együtt nyerte el a nemzeti emlékhely státust, a két helyszín között azonban nincs intézményi kapcsolat. A kastély és a Georgikon külön fenntartó alá rendelt (Nemzeti Örökségvédelmi Fejlesztési Nonprofit Kft., illetve a Mezőgazdasági Múzeum), külön szakértői gárdával működik.

Fontos azt is tudni, hogy a keszthelyi Festetics-kastélyhoz számos olyan kiállítás tartozik, amelyek nem az épületegyüttesen belül, hanem külső helyszínen (jellemzően a kastélyparkban vagy annak vonzáskörzetében) tekinthetők meg. Idesorolható például a hintókiállítás, a vadászati kiállítás vagy a főúri utazásokat bemutató kiállítás az Amazon Ház Látogatóközpontban. Ugyanakkor szervezeti tekintetben olyan távoli helyszínek is a Festetics-kastélyhoz tartoznak, mint a fenékpusztai és a szántópusztai majorság.

Általános tudnivalók

Az intézményi széttagoltság, a helyszínek közötti távolság és a rendelkezésre álló idő szabta keretek miatt ez a múzeumpedagógiai anyag a Festetics-kastélyban található főúri enteriőrkiállításra és az épületegyüttest körülvevő kastélyparkra fókuszál. A prezentáció ugyanakkor rövid tájékoztatást ad a Festetics-kastélyhoz kapcsolódó más látványosságokról is, arra az eshetőségre gondolva, hogy az oktatási segédanyagot felhasználó csoportok az intézmény meglátogatására egy több napos kirándulás keretében kerítenek sort. Ebben az esetben más kiállítások megtekintésére is lehetőségük nyílna, praktikus tehát ezeket ismerniük. Ezenfelül mind a prezentációban, mind a feladatokban igyekeztünk – Festetics (I.) György személyéhez kapcsolódóan – hangsúlyozni a Georgikon jelentőségét, és átadni a főiskolával kapcsolatos legfőbb tudnivalókat. A programra megadott 3-5 órás időkeretbe viszont „nem fér bele” sem a Georgikon múzeum meglátogatása (amely a kastélytól nagyjából 15 percnyi sétával érhető el), sem a kastélyhoz kapcsolódó külső kiállítások megtekintése.

A feladatok elkészítésében komoly kihívást jelentett, hogy a Festetics-kastélyban működő enteriőrkiállítás rendkívül információgazdag. Egy olyan család két évszázados történetét mutatja be, amelynek szinte minden generációjára „jutott” egy nagy formátumú, történelmi szempontból jelentős személy. Éppen ezért irreális célkitűzésnek tartottuk azt, hogy a programban részt vevő diákok a Festetics-kastély és az uradalmat birtokló család történetének egészét behatóan tanulmányozzák. Önmagában ennyi tudás átadása, tehát egy minden teremre kiterjedő tárlatvezetés is kimerítené a rendelkezésre álló időkeretet.

Így azt a megoldást választottuk, hogy a kirándulásra készülő diákok a bevezető órá(ko)n általánosságban, „nagy vonalakban” megismerkednek a kastély és a család múltjával. A helyszíni feladatok segítségével pedig úgynevezett „mélyfúrás” végeznek majd egyetlen történelmi korszakon belül, egyetlen kiemelkedő személyiség életpályájával kapcsolatosan. Ez a megoldás egyszerre ad lehetőséget arra, hogy a program résztvevői befogadható

mennyiségű tudást kapjanak, illetőleg arra, hogy a diákok a kirándulás során interaktív feladatokat végezzenek.

A feladatok megalkotása, a kirándulás forgatókönyvének megtervezése során a keszthelyi Festetics-kastély adottságaival is számolnunk kellett. Ez a helyszín egyike Magyarország leglátogatottabb műemlékeinek, rendkívül népszerű a bel- és külföldi turisták előtt egyaránt. Azt is fontos kiemelni, hogy a kastély könyvtára nem csupán múzeum, hanem kutatóhely is, ahol az év nagy részében tudományos munkavégzés folyik. A Festetics-kastélyban dolgozó múzeumpedagógusok, könyvtárosok így korlátozott számban tudnak a program keretében idelátogató osztályok, csoportok rendelkezésére állni.

A feladatok megtervezése során a Festetics-kastélyt megtekintő turisták magas létszáma mellett az enteriőrkiállításon belüli szűk mozgáslehetőségekre is tekintettel kellett lennünk. Számos helyszínnel ellentétben a Festetics-kastélyon belül egyetlen irányban kell végighaladni, visszafordulni a többi látogatócsoport és a helyszűke miatt nem lehetséges. Ez a körülmény a 2. feladat elkészítését befolyásolta érdemben.

Tekintettel arra, hogy a Festetics-kastélyban az év minden időszakában (és a jellemzően tavaszra szervezett osztálykirándulások idején különösen) rengeteg turista tartózkodik, a keszthelyi szakemberek azt kérték, hogy a „Képes krónika” feladatban a diákok képekből álló prospektust vagy prezentációt készítsenek. Miután a termeken állandóan turistacsoportok haladnak át, nem vagy nehezen lehetne kivitelezni azt, hogy a diákok az enteriőrkiállítás területén zavartalanul filmezhessék a tárlatot. Ennek következtében a záró órán a diákok a 2. feladathoz kapcsolódóan nem filmvetítést, hanem prezentációt tartanak.

A kastély kiállításait gondozó szakemberek részéről ezenfelül egy olyan kérés is érkezett, hogy az enteriőrkiállítás termeiben ne végeztessünk írást igénylő feladatokat a diákokkal. Ezt azért kívánják elkerülni, mert gyakori tapasztalat, hogy a kiállítást megtekintő diákok az értékes műtárgyakon kezdenek el írni, ami károsíthatja az állományt. Emiatt úgy döntöttünk, hogy az 1. feladatot (nyomkeresés) a kastélyparkba helyezzük.

A program egyedi sajátosságai

A Festetics-kastély szakembergárdája ehhez a programhoz alkalmanként egy múzeumpedagógus vagy könyvtáros közreműködését tudja biztosítani, aki két „turnussal” egymás után foglalkozik. Emiatt célszerű négy (alacsony diáklétszám esetén kettő) csoportot kialakítani a feladatok elvégzésére.

Annak érdekében, hogy mindenki szakszerű tárlatvezetésben és segítségnyújtásban részesüljön, a feladatokat a csoportok nem azonos sorrendben végzik el. Két csoport a programot az 1. számú feladattal („nyomkeresés”) kezdi. Két másik csoport egy, a foglalkozást segítő múzeumpedagógus / könyvtáros vezetésével bemegy az enteriőrkiállításra, hogy elkészítse a „Képes krónika” feladatot, és információt gyűjtsön a tárlatból a „Drámapedagógia” feladathoz. A csoportok egy speciális tárlatvezetésben részesülnek, amely során azokat a termeket és műtárgyakat mutatják be számukra, amelyek kapcsolódnak a kiosztott feladatokhoz. Annak érdekében, hogy a diákok el tudják helyezni térben a látottakat, a 2. feladathoz egy térképsegédletet is kapnak, de önállóan az enteriőrkiállítás területén nem kell tájékozódniuk.

A kastély kiállításait gondozó szakemberek szerint ez a tematikus tárlatvezetés mintegy 45-60 percet vesz igénybe. Miután a csoportok befejezték a nyomkeresést, illetve a tárlatvezetés végére értek, helyet cserélnek. Ugyanaz a múzeumpedagógus szakember az addig kinn tartózkodó két csoportot egy tematikus tárlatvezetésre viszi, a másik két csoport pedig megoldja az 1. feladatot.

Előfordulhat, hogy a nyomkeresős feladat és a tárlatvezetés nem egy időben ér véget. A fennmaradó szabad időt a diákok arra is fordíthatják, hogy készüljenek a „Drámapedagógia” feladatra.

Tekintettel arra, hogy a 3. feladat, a 25 kérdésből álló „Tudáspróba” a kiállítás és a kastélytörténet egészéhez kapcsolódik, célszerű a program legvégén, a „Drámajáték” után megoldani.

2. Előkészítő óravázlat

Ajánlott korosztály és tananyag: 10-11. évfolyam; *A nemzeti ébredés: a kultúra és művelődés változásai (a felvilágosodás korában)* vagy a *Tudomány és művészet a dualizmus korában*, esetleg *Életmód a századfordulón* című kerettantervi témák. (A kirándulást célszerűbb az utóbbi témákhoz illeszkedve megszervezni, hiszen ebben az esetben a diákok a Festeticsek 18. és 19. századi történetéhez kapcsolódó történelmi háttérismeretekkel is rendelkeznek.)

Ajánlott időtartam: előkészítés: 1 vagy 2 tanóra; feladatok a helyszínen: 3-5 óra; lezárás: 1 tanóra

Munkamódszer és segédanyag: tanári előadás ppt prezentációval; tanári ismétlő kérdések; helyszíni csoportos és egyéni feladatok; egyéni ellenőrző feladatok

Az óravázlat a diákok és a kirándulást szervező/irányító tanárok felkészítését egyaránt szolgálja. A pedagógus (a rendelkezésre álló idő és az osztály előzetes felkészültségének fényében) mérlegelheti, hogy a vázlatban szereplő információk közül mennyit használ fel az előzetes óra során, illetve mennyi és milyen nehézségű kérdést tesz fel. A tananyagvázlatban sima betűstílussal jelöltem azokat az ismereteket, amelyek szerintem okvetlenül szükségesek a diákok felkészítéséhez, és *dőlttel* jelöltem a pedagógusoknak szóló, illetve opcionálisan tanítandó ismereteket.

Előkészítő óra

Tananyagvázlat	Tanári kérdések	Prezentáció
<p>Keszthely, a Festeticsek Balatonparti „fészke”</p> <ul style="list-style-type: none">Az előkészítő óra és a prezentáció kettős célt szolgál. Egyfelől be kívánja mutatni a diákok számára a Festetics-kastély történetét, az épületegyüttes 18-19. századi bővülését, valamint azokat a kiállításokat, amelyeknek az egykori uradalmi központ ma otthont ad. A prezentáció azokat az ismereteket kívánja átadni a diákoknak (és a tanulmányi kirándulást vezető pedagógusoknak), amelyek segítségével otthonosan mozognak majd a Festetics-kastélyban. Ez egy alaptudás, amelynek birtokában a kirándulók képesek lesznek befogadni a kiállításon	<p>Hol (melyik vármegyében / melyik tájegységen belül) található Keszthely? Hol helyezkedik el Keszthelyhez viszonyítva Hévíz?</p> <p>Hol található a Festetics-kastély Keszthely városán belül?</p> <p>Meg tudtok -e nevezni olyan kastélyokat, kúriákat a mai Magyarország területén, amelyek egy arisztokrata vagy nemesi család uradalmi központjaként szolgáltak?</p>	<p>1. dia: A keszthelyi Festetics-kastély egy 2023-as légi felvételen.</p> <p>2. dia: Keszthely helye Magyarország térképén</p> <p>3. dia: Egy idővonal, amely összefoglalja a Festeticsek 200 éves keszthelyi történelmét. Kisebb bélyegképeken megjelennek a Festetics-uradalom birtokosai 1739-1944 között.</p>

Tananyagvázlat	Tanári kérdések	Prezentáció
<p>megszerezhető információkat. A prezentáció másik célja a Festeticsek történetének vázlatos bemutatása abban az időszakban (Kristóf korától a „kis herceg”, IV. György 1944-es távozásáig), amikor a kastély a család uradalmi központjaként funkcionált. A prezentáció a család és a kastély történetét egybekapcsolva igyekszik bemutatni.</p> <ul style="list-style-type: none">• a Festetics család két évszázadon keresztül lakott itt életvitelszerűen; a család nyolc generációja alatt a kastély folyamatosan bővült, gyarapodott, miközben a Festeticsek Keszthely és Zala vármegye fejlődésében is fontos szerepet vállaltak• a Festetics családhoz kötődik a Georgikon alapítása, ami Európa első mezőgazdasági felsőoktatási intézménye volt; a Festeticseknek köszönhető a hévízi fürdőélet megindítása, de a balatoni hajózás és az úthálózat fejlesztésében, valamint Keszthely városiasodásában is érdemeket szereztek.• a kastély a második világháború pusztítását szerencsésen átvészelte; ennek köszönhetően itt maradt fenn Magyarország egyetlen főúri magánkönyvtára, amelyet a 18. század óta folyamatosan gyarapítottak, rendszereztek		<p>4. dia: Két kép a Festeticsekhez kapcsolódó Zala vármegyei fejlesztésekről: a Georgikon és a Hévízi Tófürdő mai állapotában.</p> <p>5. dia: Fénykép a keszthelyi Festetics-kastély könyvtárának mai elrendezéséről.</p>

Tananyagvázlat	Tanári kérdések	Prezentáció
<p>A kastély sorsa a Festetics-család elmenekülése után</p> <ul style="list-style-type: none">• 1944 őszén Maria von Haugwitz, az utolsó hercegné és négyéves kislánya (IV.) György elhagyta Keszthelyt, külföldre távozott• a szovjet Vörös Hadsereg 1945 márciusában foglalta el a várost és a kastélyt. Sevcsenko őrnagy, a megszálló alakulatok parancsnoka és Tkacsenko városparancsnok megvédték a kastély értékeit a fosztogatástól.• a kastély értékes műtárgyait úgy óvták meg, hogy (Sevcsenko utasítására) összehordták őket a belső termekbe és elfalazták. A falakat 1946 során bontották el. <p><i>A háború után közvetlenül az Agrártudományi Főiskola egyik kara és kollégiuma költözött be az épületbe néhány évre</i></p>	<p>Milyen katonai és politikai események zajlottak le Magyarországon 1944 őszén?</p> <p>Mikor érte el a világháborús frontvonal Keszthely környékét? (A hadtörténeti kérdések megválaszolásához használjátok a <i>Történeti Atlaszt!</i>)</p>	<p>6. dia: 1940-ből származó fénykép a kastélyról, amely megmutatja az épület második világháború végi állapotát. Időskori fénykép Ilja Illarionovics Sevcsenko őrnagyról.</p> <p>7. dia: A kastély alaprajza, rajta piros színnel bejelölve az elfalazott rész. Egy üdvözlő levél Sevcsenko őrnagytól, amelyet a város felszabadítása után 40 évvel küldött a keszthelyieknek.</p>
<p>Államosítás után: honvédségi laktanyától kastélymúzeumig</p> <ul style="list-style-type: none">• A kommunista diktatúra felé haladó Magyarországon a „népnyúzó Festeticsek” keszthelyi kastélyát és birtokait 1948-ban államosították• 1948 júliusában a kastély Könyvtárát betagolták az Országos Széchényi Könyvtár alá → Helikon Könyvtár• 1949-től a kastély nagy részét a Magyar Honvédség (majd Magyar Néphadsereg) használta → <i>katonai igény</i>	<p>Válaszoljatok a kérdésekre az általános iskolában tanultak és egyetemes történelmi ismereteitek segítségével! Kik voltak azok a filozófusok és politikusok, akik kidolgozták a kommunista ideológiát?</p> <p>Mik voltak a főbb kommunista politikai és társadalmi törekvések? Milyen indoklással nevezte a kommunista propaganda „népnyúzóknak” a Festetics családot?</p>	<p>8. dia: Rákosi-korszakbeli kép a Festetics-kastély kapujáról. A Helikon Kiskönyvtárban található kiállítótér fényképe az 1950-es évekből.</p> <p>9. dia: 1975. évi fénykép, amelyen jól láthatók a kastély felújítási munkálatai. Újságcikk a Helikon Kastélymúzeum 1976. évi megnyitásáról.</p>

Tananyagvázlat	Tanári kérdések	Prezentáció
<p><i>szerinti építkezések, amelyek a kastélyparkban jóvátehetetlen károkat okoztak</i></p> <ul style="list-style-type: none">• <i>a szocializmus időszakában városi könyvtár mellett zeneiskola és nyomda is működött a kastély termeiben</i>• <i>1948-tól már kiállítás a Könyvtárban, az elfalazott kastélyrészben megmenekült könyvekkel és műtárgyakkal; 1957-től a Magyar Néphadsereg fokozatosan átadta a birtokában lévő épületrészeket</i>• <i>1966–86 között zajlott a kastély felújítása; 1964–84 között a kastélypark megmaradt részének felújítása</i>• <i>1974-ben megnyílt a déli szárnyban a kiállítás első része, a teljes (mai alapterületen elhelyezkedő) enteriőrkiállítás 1976 óta látható</i>• <i>1986 óta számos felújítás, projekt → 2015-ben megújult a kastélypark; 2022-ben ért véget a kastély nagy ebédlőjének felújítása → 2023-ban újabb szobákkal bővült a kiállítás, köztük a „kis herceg” felújított gyermekszobájával, ez a legutolsó fejlesztés eddig</i>	<p>Ki birtokolta jog szerint a Festetics javakat az államosításig?</p> <p>Kit nevezett személy szerint „népnyúzóznak” a kommunista propaganda?</p>	
<p>A Festetics-kastély napjainkban</p> <ul style="list-style-type: none">• <i>A Festetics-kastélyban megtekinthető enteriőrkiállítás mellett</i>	<p>A prezentáció és a vázlatban szereplő információk alapján rekonstruáljátok, hogy hol helyezkedtek el a Festetics-</p>	<p>10. dia: Grafika a Festetics-kastély parkjáról. Ezen a térképen animációként jelennek meg</p>

Tananyagvázlat	Tanári kérdések	Prezentáció
<p>számos további kiállítás várja az idelátogatókat. Pl.:</p> <ul style="list-style-type: none">• hintókiállítás (2002 óta, az egykori kocsiházban)• vadászati kiállítás (2008-ban, egy mára átépített, korábban a Honvédség által emelt épületben)• történelmi modellvasútkiállítás (2008 óta, a vadászati kiállítás épületében)• „Főúri utazások, úti kalandok” című kiállítás, az Amazon Ház Látogatóközpontban (2016 óta, a család egykori uradalmi szállásépületében, a mai Kastély utcában)• Pálmaház (2012 óta, egy 1880-as években épült klasszikus orangerie-ben) <p><i>Tekintettel arra, hogy a megtervezett kirándulás időtartama maximum 5 óra, nincs lehetőség arra, hogy ezeket a kiállításokat beillesztjük a programba. A kirándulást szervező pedagógusnak ugyanakkor hasznos lehet, ha tud ezekről a programlehetőségekről, mert egy többnapos osztálykirándulás során vagy több rendelkezésre álló idő esetén választhat közülük.</i></p>	<p>uradalom fontosabb épületei a 20. század elején!</p>	<p>az egyes kiállításhoz utaló bélyegképek. A képek abban a sorrendben jelennek meg, ahogy a vázlatban az egyes kiállításokat felsoroltam.</p>
<p>A Festetics család története. Az első két generáció: Kristóf és III. Pál</p> <ul style="list-style-type: none">• A Festetics család horvát származással bír, a 17. század elején indult el a felemelkedés útján; a Nyugat-Dunántúlon (Soprontól Tolna	<p>Ismertek még olyan jelentős magyar nemesi családot, amely horvát eredetű?</p> <p>Hogyan épült fel a 18. században a magyar rendi országgyűlés? Batthyány Kristóf köznemesként milyen</p>	<p>11. dia: Festetics Kristóf tölgyfából faragott domborműves képmása. A kastély alaprajza, külön megjelölve rajta az az épületrész,</p>

Tananyagvázlat	Tanári kérdések	Prezentáció
<p><i>vármegyéig) szerzett birtokokat</i></p> <ul style="list-style-type: none">• jellemzően hivatalnoki, ritkábban katonai karriert futottak be a család férfitagjai• Festetics Kristóf 1739-ben birtokot szerzett Keszthelyen, és itt rendezte be uradalmi központját → <i>hivatalnok, országgyűlési követ, a Hétszemélyes Tábla bírói pozíciójáig emelkedett</i>• 1745–50 között a kastély építésének 1. fázisa → ekkor a jelenlegi kastélyépület középső, keleti szárnya épült fel; <i>könyvtárszoba a kastély emeletén</i>• <i>Kristóf idejében készülnek el az első tervek a kastély bővítéséről, amit „U alakban” kívántak megvalósítani. Ezek a tervek befolyásolták a későbbi utódok (I. György és II. Tasziló) építkezéseit is.</i>• <i>isptályt (kórházat) építtetett Keszthelyen, mesterembereket telepített le</i> <p>az uradalmat Festetics (III.) Pál örökölte meg 1768-ban → Pál még magasabbra jutott a hivatali ranglétrán, Mária Terézia tanácsadója lett; részt vett az 1767. évi úrbéri rendelet kidolgozásában, 1772-ben grófi címet kapott</p>	<p>módon kerülhetett be a rendi törvényhozásba?</p> <p>Miért volt hasznos egy település számára a mesteremberek betelepítése? Próbáljátok felvázolni, hogy milyen összefüggés volt a Festetics család építkezései és Keszthely 18. századi fejlődése között!</p> <p>Mit tartalmazott az úrbéri rendelet? Miért volt ez fontos intézkedés a 18. század derekán Magyarországon?</p>	<p>amely Kristóf korában elkészült.</p> <p>12. dia: Festetics (III.) Pál mozaikos portréja a Festetics-kastély enteriőrkiállításáról. Az úrbéri rendelet címlapja. Animációban megjelenik a Festetics család grófi címere.</p>
<p>Festetics (I.) György birtokossága (1782–1819)</p> <ul style="list-style-type: none">• <i>Festetics Széchényi Ferenc iskolatársa; később sógorságba kerültek, miután I.</i>	<p>Mik voltak II. József és II. Lipót uralkodásának főbb eseményei?</p> <p>Milyen célt szolgált a Georgikon megalapítása?</p>	<p>13. dia: Festetics (I.) Györgyöt ábrázoló festmény a kastély enteriőrkiállításáról. Körülötte</p>

Tananyagvázlat	Tanári kérdések	Prezentáció
<p><i>György nővére, Festetics Julianna férjhez ment Széchényihez. Julianna lett Széchényi István, a „legnagyobb magyar” édesanyja</i></p> <ul style="list-style-type: none">• Festetics közéleti karrierje derékba tört 1790-ben, amikor katonai reformköveteléseket fogalmazott meg → az országgyűlés tagjaként I. György olyan beadványt támogatott, amely a birodalmi hadseregben a magyar ezredek különállását erősítette volna, II. Lipót azonban ezt nem pártolta, Festetics kegyvesztetté vált• Festetics leszerelt és magánbirtokaira fordította a figyelmét → fejlesztette az infrastruktúrát és a kultúrát → Hévízen fürdőt alapított (1795); létrehozta a később európai jelentőségűvé váló fenékpusztai ménest; iskolaalapítás Csurgón (1792); a Georgikon megalapítása (1797); szintén 1797-ben megépíttette a Phoenix nevű gályát, amely az első menetrend szerinti hajójárat volt a Balatonon• kultúrmecénás → 1817-19 között öt alkalommal megrendezte a Helikoni Ünnepeket Keszthelyen, de halála után a kezdeményezés elhalt <p>A Festetics-kastélyban 1792-1804 között felépíttette a <u>déli szárnyat</u></p>	<p>Milyen hasznot ígért ez az iskola a köz számára?</p> <p>Melyik nagy magyar költő tanítószkodott Csurgón Festetics (I.) György korában?</p> <p>Mi volt a címe annak a versnek, amit erről az iskoláról írt?</p> <p>Honnan kapta Festetics kulturális rendezvénye a Helikoni Ünnepegek nevet?</p>	<p>tablószerűen jelennek meg a hozzá kapcsolódó főbb fejlesztések: kép a fenékpusztai ménesről, a Georgikon 19. század eleji épületéről és a Phoenix gálya tervrajzáról.</p> <p>14. dia: A kastély fekete-fehér alaprajzán a déli szárny, a kápolna és a könyvtár megjelölve látható. Fényképen a déli szárny és a kápolna mai állapotában.</p> <p>15. dia: 19. század közepéről származó metszet a Festetics-kastélyról.</p>

Tananyagvázlat	Tanári kérdések	Prezentáció
→ 1804-re elkészül a Szent Zsófiának szentelt kápolna is		
<p>A keszthelyi Helikon Könyvtár</p> <ul style="list-style-type: none">• A déli épületrészben elhelyezkedő könyvtárszárnyat Festetics (I.) György építtette, és 1801-re készült el.• György elődei is rendelkeztek már könyvtárral → <i>Korábban Festetics Kristóf „könyvesházat” alakított ki a kastélyban, III. Pál pedig gyűjteményeket hozott létre (pl. hírlap) → I. György gyarapította és rendszerezte a könyveket, az ő korában kb. 22.000 kötetből állt a könyvtár, ma ~80.000 tételt számlál az állomány (térképekkel, metszetekkel, kottákkal, stb. együtt)</i>• számos ősnymtatvány, kódexek → 1945-ig a Festetics-kódex → az államosítás után a Helikon Könyvtár az Országos Széchényi Könyvtár részeként működött. Ebben az időszakban számos régi kötetet (pl. Festetics-kódex) és ősnymtatványt szállítottak Budapestre, amelyek aztán nem kerültek vissza Keszthelyre.• ősnymtatvány: 1500. december 31-e előtt nyomtatott nyomtatvány• ma a könyvtár legrégebbi kötete a Thuróczy-krónika,	<p>Melyik uralkodónkhoz köthető a könyvnyomtatás magyarországi meghonosítása? Miben térhetett el egy 18-19. századi főúri könyvtár a napjainkban működő közkönyvtáraktól? Milyen szerepe lehetett a könyvtárnak egy főúri család reprezentációjában (külvilág előtti megjelenésében)?</p>	<p>16. dia: Tabló a Festetics-kastély könyvtárának mai állapotáról. A könyvtár teljes belső terét mutató fénykép két oldalán 1-1 részlet (díszesen faragott karzat; polcrészlet). Kép a Thuróczy-krónika külső borítójáról és két belső lapjáról.</p>

Tananyagvázlat	Tanári kérdések	Prezentáció
<p>amelyet 1488-ban nyomtattak <i>a második világháború alatt csu- pán egyetlen bomba repeszei tet- tek kárt a könyvtár állományában, és Sevcsenko szovjet őrnagynak si- került megakadályoznia a foszto- gatást, így Keszthelyen fennma- radhatott a mai Magyarország egyetlen épségben lévő főúri magánkönyvtára</i></p>		
<p>Festetics László és I. Tasziló kora (1819–1883)</p> <ul style="list-style-type: none">• Györgytől László örökölte az uradalmat, aki élete során „apja árnyékában maradt” → állandó pénzzavarral küzdött, <i>életmódja, a változó gazdasági körülmények és mecénási tevékenysége miatt</i> → <i>László egy olyan alakja a családnak, akit az utókor talán méltánytalanul erős kritikával illetett, nem eléggé véve figyelembe az őt sújtó külső körülményeket</i>• <i>támogatta a Georgikont, és Széchenyi Istvánhoz hasonlóan bőkezűen adakozott a reformkor vívmányainak megvalósítására</i> → <i>pl. lóversenyek, Tudós Társaság</i> → <i>Széchenyi unokatestvére, de számos ellentétük volt, pl. László a balatoni vitorlás hajózást, Széchenyi a gőzhajózást pártolta</i> <p>1846-tól I. Tasziló → katonai karrier, harcolt és megsérült a königgrätzi csatában; <i>foglalkozott</i></p>	<p>Mikortól számítjuk a reformkor kezdetét Magyarországon? Milyen társadalmi és gazdasági célokat fogalmazott meg Széchenyi István a reformkor kezdetén? Milyen fontosabb vívmányok kapcsolódnak Széchenyi nevéhez? Soroljatok fel pár olyan korábbi fejlesztést, intézkedést a 18. századi Festeticsek részéről, amely rokonítható a reformkori törekvésekkel! Mikor és melyik háborúban került sor a königgrätzi csatára? Milyen politikai következményei voltak ennek a háborúnak?</p>	<p>17. dia: Festetics Lászlót Herkulesként ábrázoló festmény az enteriőrkiállításról; Festetics (I.) Taszilót ábrázoló fénykép</p>

Tananyagvázlat	Tanári kérdések	Prezentáció
<i>már lótenyésztéssel, de kiemelkedő eredmény nélkül</i>		
<p>Festetics (II.) Tasziló (1883–1933)</p> <ul style="list-style-type: none">• Tasziló gyermektelenül halt meg; birtokait testvére, II. György fiára, II. Taszilóra hagyta. II. Tasziló fél évszázadon át irányította a család uradalmi központját• Tasziló 1911-ben hercegi címet kapott Ferenc Józseftől → <i>a címerben a nyitott koronát zártra cserélték</i>• Tasziló a korabeli Magyarország mintarizstokratája → a nyilvánosságtól elzárkózva élt, közéleti szerepet nem vállalt• II. Tasziló Lady Mary Hamilton skót hercegnőt vette feleségül 1880-ban → a hercegnő 1869-ben Albert monacói trónörököshöz ment feleségül, gyermeket is szült neki, de elköltözött, majd első házasságát érvénytelenítették → <i>ez a fiúgyermek később II. Lajos néven trónra is lépett, így a Festeticsek közeli kapcsolatba kerülnek a monacói hercegi dinasztiával</i>• Mary Hamiltonnak köszönhetően a kastélyba számos különleges bútor és műkincs érkezett → a hercegnő egy vonatnyi hozománnyal jött Keszthelyre• II. Tasziló és a lóversenyzés → a fenékpusztai ménes fény-	<p>Milyen kép él ma az arisztokratakról a társadalomban? Mik azok a pozitív és negatív előítéletek, amelyeket hozzájuk szoktunk társítani? Mi lehet az oka a sztereotípiák kialakulásának? Hol található Monaco Európa térképén? Milyen rokonságban áll a jelenlegi monacói herceg Lady Mary Hamilton első házasságából származó fiával, a későbbi II. Lajossal? <i>(A kérdések megválaszolásához használjátok a Történelmi Atlaszt és az internetet!)</i></p>	<p>18. dia: II. Tasziló festménye a Festetics-kastély enteriőrkiállításáról; Márai Sándor-idézet II. Taszilóról. Kép a Festetics család hercegi címeréről.</p> <p>19. dia: Lady Mary Hamilton portréja és pár különleges bútor/műtárgy a Festetics-kastély enteriőrkiállításáról, a vörös szalonból (Boullé-asztal; két kabinetszekrény)</p> <p>20. dia: Tabló a Festetics (II.) Tasziló korabeli lótenyésztésről és -versenyzésről. II. Tasziló Fenék és Patience nevű versenylovai; a Patience által 1905-ben elnyert Királydíj</p>

Tananyagvázlat	Tanári kérdések	Prezentáció
<p>kora, Európa-szerte ismert angol telivér lovakkal → a leghíresebb Patience (Pasziánsz), aki 9 versenyen 9 győzelmet aratott, és ezzel majdnem Kin-csem nyomába ért → 1905-ben Patience elnyerte a nivós Királydíjat</p>		
<p>Építkezések és felújítások a Festetics-kastélyban II. Tasziló idején</p> <ul style="list-style-type: none">• 1883-87 között II. Tasziló felépíttette a Festetics-kastély északi szárnyát → báltermek és vendéglakosztályok épültek, a kastély elnyerte mai alakját; ezzel együtt meghosszabbították a keleti szárnyat, és felépítették a Festetics-kastély tornyát• kastélybelső felújítása• kastélypark → egy változatát már I. György kialakította; angolkertet hozott létre, amely a Georgikon diákjainak tanulmányait és pihenését egyszerre szolgálta → nevezetes fája a ginkgo biloba, amit Festetics (I.) György ültetett, a magját Kitaibel Páltól kapta ajándékba• II. Tasziló brit kerttervezőt hívott 1885-ben Keszthelyre → 42 hektáros kertet alakított ki, a kastélykert mai területe ennek a negyede <p>A kastély és a kert II. Tasziló alatt nyerte el a ma látható képét.</p>	<p>Milyen épített kerttípusokat ismertek? Mi különbözteti meg egymástól az ún. francia- és angolkerteket? Mik az egyes kerttípusok főbb stílusjegyei?</p>	<p>21. dia: a Festetics-kastély alaprajzán megjelenik az építkezések II. Tasziló korabeli fázisa.</p> <p>22. dia: A Festetics-kastély Klösz György századfordulón készült fotográfiáján.</p> <p>23. dia: Klösz György fényképei a kastélybelsőről: dolgozószoba, ebédlő és a tölgyfa lépcsőház</p> <p>24. dia: Két kép a kastélypark mai állapotáról, amelyek a franciakert és az angolkert sajátosságait hivatottak illusztrálni. (Oroszlános kút és a hercegnői kamarakert)</p>

Tananyagvázlat	Tanári kérdések	Prezentáció
<p>A kastély utolsó urai: III. György és a „kis herceg”</p> <ul style="list-style-type: none">• 1933-ban, II. Tasziló után III. György → <i>diplomata karrier az első világháború előtt, majd frontszolgálat</i> → később nősült, 1938-ban (56 évesen) vette el Maria von Haugwitzot → 1940-ben megszületett fiuk, IV. György• III. György 1941-ben váratlanul meghalt <p>a „kis herceg”, IV. György 1944 őszéig nevelkedett a kastélyban; özvegy édesanyjával ekkor nyugatra utazott Keszthelyről → így ért véget a Festeticsek keszthelyi története</p>		<p>25. dia: Festetics (III.) György, Maria von Haugwitz és Festetics (IV.) György képe a kastély enteriőrkiállításáról.</p>
<p>Feladatok a keszthelyi Festetics-kastélyban</p> <p>Nyomkeresés a kastély parkjában ~60 perc</p> <ul style="list-style-type: none">• csoportokat kell alakítani• a csoportok a Festetics-kastély parkjában egy térkép és egy játékosan megfogalmazott útmutató segítségével megkeresik a nevezetes műtárgyakat vagy növényeket <p>Képes krónika (prospektuskészítés)*</p> <ul style="list-style-type: none">• a csoportok a telefonjukkal képeket készítenek a kiemelt helyszínekről és magukról• otthon ebből prospektust készítenek egy szövegszerkesztő program segítségével, vagy prezentációt hoznak létre		<p>26. dia: a feladatok</p> <p>27. dia: A Festetics-kastély egy 1887-ben készült metszeten.</p>

Tananyagvázlat	Tanári kérdések	Prezentáció
<p>PowerPoint, Canva, Prezi vagy más program segítségével</p> <ul style="list-style-type: none">• a záróórán a prospektusokat / prezentációkat bemutatják <p>A) változat: A keszthelyi Helikon Könyvtár bemutatása</p> <p>B) változat: Versenyszzenvedély: A Festeticsek és lovaik</p> <p>C) változat: A „skót kapcsolat”: Lady Mary Hamilton és ránk hagyott öröksége</p> <p>D) változat: Arisztokrataélet egy új kor hajnalán – IV. György, a „kis herceg” első éve a Festetics-kastélyban</p> <ul style="list-style-type: none">• A csoportok felkeresik a térképeken megadott helyszíneket a Festetics-kastély egy múzeumpedagógus munkatársával, és szakértői segítséggel elkészítik a képanyagot. <p>Tudáspróba – kb. 30 perc</p> <ul style="list-style-type: none">• a diákok csoportban kitöltenek egy feleletválasztós tesztet a keszthelyi Festetics-kastélyban látott nevezetességekről <p>Drámajáték*</p> <ul style="list-style-type: none">• a csoportok a keszthelyi Festetics-kastély egyik (a helyi múzeumpedagógusok által megjelölt) termében vagy a kastélyparkban előadnak egy, a kastély vagy a Festetics család történetéhez kapcsolódó történelmi jelenetet• a négy téma már a		

Tananyagvázlat	Tanári kérdések	Prezentáció
<p>tárlatvezetést megelőzően kiosztásra kerül. A tárlatvezetés során a diákok a múzeumpedagógus szakemberek segítségével összegyűjtik a jelenethez kapcsolódó hasznos információkat a kiállításról.</p> <p>A) változat: Sevcsenko szovjet őrnagy megvédi a Festetics-kastélyt a fosztogatóktól</p> <p>B) változat: József nádor látogatása Festetics (I.) Györgynél a Georgikonban</p> <p>C) változat: Festetics (II.) Tasziló Helikon Ünnepet tart Keszthelyen</p> <p>D) változat: Festetics László és Széchenyi István vitája a balatoni hajózásról</p> <ul style="list-style-type: none">• A csoportok otthon készülhetnek a jelenetre szöveggel, szereposztással, kellékekkel. A kiállítás megtekintése során a diákok olyan információkat gyűjtenek, amelyeket hasznosíthatnak az előadás során. A jelenet kidolgozásához kérhetik a helyi múzeumpedagógusok segítségét. <p><i>* A „Képes krónika” és a „Drámapedagógia” feladatokra a csoportok egy 45-60 percig tartó tárlatvezetés keretében készülnek majd fel. Ennek következtében a 2. és 4. feladathoz külön nem tudunk külön időtartamot rendelni, de a kettő együttesen („Képes krónika” feladat elkészítése + felkészülés a „Drámapedagógia” feladatra + a</i></p>		

Tananyagvázlat	Tanári kérdések	Prezentáció
<i>„Drámapedagógia” feladat keretében a jelenetek előadása) összesen 100-120 percet vesz majd igénybe.</i>		

3. Helyszíni feladatok

Feladatok a Festetics-kastélyban

a. Nyomkeresés a Festetics-kastélyt körülvevő kastélyparkban

A diákok négy csoportba tömörülve megkeresik a kastélypark jelentős műtárgyait és nevezetes természeti látványosságait, amelyeket a feladatlapon rejtvényben írtunk körül. Ezt követően beazonosítják, hogy a mellékelt térképen hányas szám jelöli a megtalált látványosságot.

Előkészület: érdemes a négy csoportot előre (akár már az előkészítő órán) beosztani, amelyek azután a Képes krónika és a drámapedagógia feladatot is együtt végzik el. A programot 2 csoport a „Nyomkeresés” feladattal kezdi, 2 csoport pedig az enteriőrkiállítás megtekintése után végzi el.

Segédanyag: térkép és kitöltendő táblázat (a tanár számára megoldások is).

A helyszínen: a csoportok a helyszínen a térkép alapján tájékozódva önállóan mozoghatnak.

Ellenőrzés: a megoldások segítségével helyben és szóban (közösen) a legérdekesebb, de időhiány esetén a táblázatokat beszédve írásban is megtörténhet.

Időkeret: A feladat megoldása nagyjából 60 percet vesz igénybe. *A tanulói feladatlapot és a térképet ld. a Mellékletben.*

Nyomkeresés – Megoldások

Leírás	Műtárgy neve	Sorszám
Koronás fővel magasodom a kastélypark fölébe', hódítót száműztek a rólam nevezett szigetire.	<i>Szent Ilona szobra</i>	<i>10.</i>
Kitaibel Pál magként hozott, György úr kertjében gondozott. Ezer évig is hirdethetem a Festeticsek dicsőségét.	<i>Ginkgo biloba fa</i>	<i>4.</i>
Adományozott kő lettem a követ adományozónak, apró emléke a „legnagyobb magyar” édesanyjának.	<i>Festetics Juliannának állított emlékkő</i>	<i>7.</i>
Festetics György oskolájáról jövendölést mondtam, Lilláról álmodva e parkba jutottam.	<i>Csokonai Vitéz Mihály szobra</i>	<i>6.</i>
Lépj rám és gyönyörködj a Festetics-uradalom leghatalmasabb tükrében.	<i>A kastélypark tavának fahídja</i>	<i>8.</i>

Leírás	Műtárgy neve	Sorszáma
Az aratás kemény munka, fáradtságát most gyermekekre hagytam; iskolámban a magot elvettem, a Balatont kémelve végül megpihentem.	<i>Festetics (I.) György szobra</i>	2.
Két szomjazó oroszlán egykor hozzám talált. Ha megitatnád őket, korsóért a timpanonra mássz.	<i>A kastély kútháza</i>	5.
Ha a hőségben felfrissülésre vágysz, kosfejekkel körülvéve az előkertben találsz.	<i>Szökőkút a kastély előparkjában</i>	1.
A hercegnő kertjénél az égre pillantok, szeplőtelen anyaként szent példát mutatok.	<i>Szeplőtelen Szűz Mária / Szűz Mária Immaculata szobor</i>	3.
Száz csatában harcoltam ellenséges hadakkal, ma már csupán hintót húznék a lovammal.	<i>Huszár a Kocsiház / hintókiállítás előtt</i>	9.

b. Képes krónika

A diákok csoportokban a telefonjuk segítségével képeket készítenek, amelyekből később, otthon egy prospektust vagy prezentációt készítenek. A dokumentumot Word formátumban, de bemutatóként (PowerPoint, Canva vagy akár Prezi segítségével) is elkészíthetik.

Előkészület: A Képes krónika feladathoz négy témalehetőség tartozik. A kastély munkatársainak kérésére a témaválasztás úgy zajlik majd, hogy a program kezdetén **a csoportokat vezető múzeumpedagógus megadja a választható témaopciókat** (legalább kettőt a négyből). A feladatot ezért a kísérő pedagógus a helyszínen osztja ki a csoportoknak. Célszerű a tárlatvezetés előtt egy rövid, közös megbeszélést tartani annak érdekében, hogy a diákok értelmezzék az instrukciókat.

Segédanyag: feladatlap és térkép. Valamennyi csoporthoz egyedi instrukciókkal ellátott feladatlap és külön térképsegédlet tartozik.

A helyszínen: A „Képes krónika” feladatot a különböző csoportok a Festetics-kastély egy-egy munkatársának szakértő vezetése mellett, egy tematikus tárlatvezetés során végzik el. A tárlatvezetés során a 2-2 csoport együtt halad végig a kiállításon (tehát például a könyvtár bemutatását választó csoport is bejárja azokat a termeket, ahol a Festeticsek lótenyésztésben szerzett érdemeiről lehet információt szerezni). A „Képes krónika” feladat képanyagát a diákok a tárlatvezetés során fényképezik le, *a kiállítás adottságai miatt a csoportok egyszer, egy irányban tudnak végighaladni a termeken.*

Ellenőrzés: a prospektusok és prezentációk utómunkálatokat igényelnek, ezért a bemutatóra már a záró órán kerül sor. Mivel egyedi alkotásokról van szó, a feladathoz nem tartozik egységes feladatlap. A szóbeli értékelésnél érdemes figyelembe venni, hogy a

kisfilm vagy prospektus mennyire szakszerű, informatív, esztétikus, illetve mennyire csapatmunka eredménye.

Időkeret: A feladat megoldására a 45–60 perces tárlatvezetés keretében kerül sor.

A feladatokat ld. a Mellékletben.

c. Helyszíni kvíz / Tudáspróba

A diákok csoportokban megoldanak egy 25 kérdésből álló feleletválasztós tesztet, az előkészítő órán és a kirándulás során szerzett ismereteik alapján. A Festetics-kastélyban tett kirándulás esetében célszerű ezt a „Drámajáték” feladat után megtartani.

Előkészület: el kell dönteni, hogy a tudáspróbát a diákok egyénileg vagy a korábbi feladatokhoz kialakított csoportokban oldják meg.

Segédanyag: feladatlap (a tanár számára megoldólap is).

A helyszínen: a kiosztott feladatlapokat a diákok kitöltik (amennyiben ezt a feladatot már digitalizálták, akkor az erre létrehozott alkalmazás segítségével online is kitölthető). Fél órát szánjunk rá.

Ellenőrzés: a megoldások segítségével helyben és szóban a legérdekesebb, de időhiány esetén a feladatlapot javíthatjuk is. (Amennyiben a feladatlapot már digitalizálták, akkor a megoldás kérdésenként, az idő lejártával automatikusan megjelenik, és az alkalmazás az eredményt is számolja).

Időkeret: A feladat megoldása nagyjából fél órát vesz igénybe.

A feladatlapot ld. a Mellékletben.

Megoldások

1. Milyen madár szerepel a Festeticsek címerében, és milyen tulajdonságot testesít meg?

A) Sas, amely madár a kiválóság, érényesség jelképe.	B) Páva, amely a gazdagságot és a pompát jelképezi.	C) Daru, amely madár az éberséget és figyelmet szimbolizálja.	D) Bagoly, amely madár a tudás és bölcsesség jelképe.
--	---	---	---

2. Minek köszönhető, hogy a második világháború végén a Festetics-kastélyban található értékes műkincsek megmenekültek a fosztogatóktól?

A) A Festeticsek műkincseit a háború végnapjaiban az Aranyvonaton Ausztriába szállították.	B) A műkincseket egy hatalmas fémkabinban a Balatonba süllyesztették.	C) A megszálló szovjet csapatok parancsnoka befalaztatta a műkincsek tárolására szolgáló szobákat.	D) A műkincsek a magyar jóvátétel kifizetéséig a szovjet Vörös Hadsereg őrzetébe kerültek.
--	---	--	--

3. Mi volt a neve Festetics (II.) Tasziló díjnyertes lovának, amely kilenc futamon indult el, és mindegyiken győzedelmeskedni tudott?

A) Fenék	B) Patience	C) Cagliostro	D) Bulgar
----------	-------------	---------------	-----------

4. Milyen nevezetes politikusi tett kapcsolható Festetics (III.) Pál nevéhez, aki Mária Terézia tanácsadója volt, és a családnak grófi címet szerzett?

A) Kidolgozta a hétéves háborút lezáró békeszerződés pontjait.	B) Rávette a királynőt arra, hogy Fiumét Magyarországhoz csatolja.	C) Megalkotta a Habsburg Birodalmon belüli kettős vámrendszert.	D) Részt vett az 1767. évi úrbéri rendelet kidolgozásában.
--	--	---	--

5. Festetics (I.) György 1797-ben egy hatalmas vitorlást építtetett, amely vízre bocsátása után az első rendszeresen közlekedő balatoni hajóvá vált. Mi volt a vitorlás neve?

A) Zrínyi	B) Phoenix	C) Poseidon	D) Georgiana
-----------	------------	-------------	--------------

6. Ki az a kiemelkedő magyar politikus, akinek egy különleges, időskori portróját láthatjuk a kastélykiállítás ún. „zöld szalonjában”?

A) gróf Széchenyi István	B) Tisza Kálmán	C) gróf Széchenyi Ferenc	D) Deák Ferenc
--------------------------	-----------------	--------------------------	----------------

7. Melyik napjainkban a legrégebbi kötet a Festetics-kastély könyvtárában?

A) Festetics-kódex	B) Thuróczy-krónika	C) Sylvester János Újszövetség-fordítása	D) a Werbőczy-féle Tripartitum egy 1514. évi kiadása
--------------------	---------------------	--	--

8. Festetics (II.) Tasziló felesége, Lady Mary Hamilton előzőleg egy trónörökösrel élt házasságban, sőt, egy fiúgyermeket is szült első férjének. Ez a gyermek, Lajos évtizedek múltán egy európai ország uralkodója lett. Hol lépett trónra?

A) Norvégia	B) Liechtenstein	C) Görögország	D) Monaco
-------------	------------------	----------------	-----------

9. A keszthelyi Festetics-kastély parkjának egyik fő nevezetessége egy több mint 200 esztendőes fa, amelyet Festetics (I.) György ültetett el. Melyik fafajtaéhoz tartozik?

A) libanoni cédrus	B) mandulafa	C) ginkgo biloba	D) tiszafa
--------------------	--------------	------------------	------------

10. Mi az a különleges műtárgy a Festetics-kastélyban, amelyből összesen 5 darab található az épületben, és ezek közül 4 a nagy ebédlőteremben lelhető fel?

A) Meissenben készült, egzotikus madarakkal és labdarózsákkal díszített porcelánváza	B) gyöngyökkel és féldrágakövekkel kirakott Fabergé-tojás	C) Festetics (II.) Tasziló feleségének, Lady Mary Hamiltonnak carrarai márványból faragott mellszobra	D) elefántcsontból kifaragott szilaj lóalak, amelyet egy csikós igyekszik megzabolázni
--	---	---	--

11. Festetics (II.) Tasziló a Festetics-uradalom birtokosaként számos bővítési és restaurációs munkát végeztetett a kastélyon. Az alábbi építkezések / munkálatok közül melyik NEM az ő nevéhez fűződik?

A) a fehér márvány lépcsőház megépítése	B) a kastély északi szárnyának felépítése	C) a kastélypark felújítása, átalakítása angolkertté	D) a kastély kápolnájának felépítése
---	---	--	--------------------------------------

12. Melyik neves magyar költő szobra található meg a Festetics-kastély parkjában?

A) Batsányi János	B) Csokonai Vitéz Mihály	C) Berzsenyi Dániel	D) Vajda János
-------------------	--------------------------	---------------------	----------------

13. A Festeticsek hagyományosan udvarhű politikát folytattak, ezért a Habsburg-dinasztia számos tagja tiszteletét tette Keszthelyen. Miről maradt nevezetes József nádor 1801. évi látogatása?

A) Felavatta a róla elnevezett, páratlan pompával feldíszített balatoni vitorlást.	B) Lovakat adományozott Festetics (I.) Györgynek, ezzel megalapította a grófi család ménesét.	C) Díszes római tógában szántott az első európai mezőgazdasági iskola, a Georgikon földjén.	D) Tizenöt Corvinát adományozott Festetics (I.) György keszthelyi könyvtárának.
--	---	---	---

14. Ki volt Maria von Haugwitz, és milyen szerepet töltött be a Festetics-kastély történetében?

A) Festetics (III.) György felesége, az utolsó kastélyban élő hercegné volt.	B) Lady Mary Hamilton komornája volt, akinek közreműködésével a hercegnő egy vonatnyi értékes műtárgyat szállított Keszthelyre.	C) Népszerű 19. századi énekesnő volt, aki évtizedekig Festetics (II.) Tasziló udvarában szolgált.	D) Festetics (I.) György házasságon kívül született leánya volt; az ő kedvéért hozta létre a gróf a könyvtár zenei gyűjteményét.
--	---	--	--

15. A Festetics család melyik férfitagjának szobra áll a kastély előtt?

A) Kristófé, aki megszerezte a keszthelyi uradalmat	B) III. Pálé, akinek köszönhetően a család grófi rangra emelkedett	C) I. Györgyé, aki bővítette a kastélyt, és megalapította a Georgikont	D) II. Taszilóé, aki hercegi címet szerzett a Festeticseknek
---	--	--	--

16. A Helikon Könyvtár egyik építészeti kuriózumának a galériára vezető lépcsőt tekinthetjük. Mi a különleges ebben a lépcsősorban?

A) Kizárólag olyan fafajtákból készült, amelyek a trópusi éghajlaton élnek.	B) A lépcsősor rugalmas szerkezetének köszönhetően összecusukható és elszállítható.	C) A lépcsősor titkos tárolórekeszekkel rendelkezik, ahová a Festeticsek háború idején legértékesebb könyveiket rejtették.	D) A lépcsősort a könyvtárba lépve nem láthatjuk, mert hatalmas szekrényajtók takarják el.
---	---	--	--

17. A Festetics-kastély kék szalonjában megtalálható egy festmény Festetics (I.) György fiáról, Lászlóról. Melyik mitológiai hősként ábrázolta a festő az ifjú grófot?

A) Mucius Scaevola	B) Herkules	C) Magor	D) Nimród
--------------------	-------------	----------	-----------

18. Kinek a tiszteletére szentelték a Festetics-kastélyban található kápolnát?

A) Szent Zsófia	B) Szent György	C) Szent István király	D) Páduai Szent Antal
-----------------	-----------------	------------------------	-----------------------

19. A Helikon Ünnepségek nem csupán a Festetics-kastély, hanem Keszthely életben is kiemelkedő kulturális jelentőséggel bírnak. Az Ünnepségekre vonatkozó állítások közül melyik NEM felel meg a valóságnak?

A) A Helikon Ünnepségeket első alkalommal Festetics (I.) György rendezte meg.	B) Festetics (II.) Tasziló az első világháború után kísérletet tett a hagyomány újjáélesztésére, és 1921-ben Helikon Ünnepségeket tartott.	C) Helyi kezdeményezésre a Helikon Ünnepségek újraindultak a Kádár-korszakban.	D) A Helikon Ünnepségeket hagyományosan a kastély e célra szentelt termében, a Helikon-csarnokban rendezik meg.
---	--	--	---

20. Mi a neve annak a monumentális, verekedő vitézeket ábrázoló lóversenydíjnak, amely 1905-ben került Festetics (II.) Tasziló birtokába?

A) Széchenyi-díj	B) Epsom-díj	C) Királydíj	D) Derby-díj
------------------	--------------	--------------	--------------

21. A vörös szalont számos különleges bútor díszíti: többek között egy valódi kínai kabinetszekrény és egy teknőspáncél berakással díszített asztal is megtekinthető ebben a helyiségben. Hogyan kerültek ezek a tárgyak a Festetics-kastélyba?

A) Festetics Kázmér, a család egy világutazó tagja vásárolta a bútorokat kalandozásai során.	B) A pazarló életmódot folytató Festetics László vásárolta őket.	C) A különleges bútorok Lady Mary Hamilton hozományaként kerültek a kastélyba.	D) A bútorokat Festetics (IV.) György, a kastély utolsó birtokosa adományozta a rendszerváltás után.
--	--	--	--

22. Az alábbiak közül melyik helyiséget újították fel a 2023-as renoválási program részeként?

A) a „kis herceg” gyermekszobája	B) kék szalon	C) kastélykápolna	D) tölgyfa lépcsőház
----------------------------------	---------------	-------------------	----------------------

23. A Festetics-kastélyt körülvevő park kisebb része francia-, nagyobb része pedig angolkertnek tekinthető. Mi a különbség a két parktípus között?

A) A franciakertben megjelennek az ember alkotta építmények, az angolkertben azonban mellőzni szokás azokat.	B) A franciakertben jellemzően örökzöld, míg az angolkertben lombhullató fák találhatóak meg.	C) A franciakertben az egzotikus növények, az angolkertben pedig az őshonos növények uralkodnak.	D) A franciakertre az emberi kéz alkotta szabályozottság (pl. mértani formák) jellemző, az angolkert a természetes tájkép megteremtésére törekszik.
--	---	--	---

24. A márványlépcsőn felhaladva a kiállítás elején egy terembe léphettek, ahol mások mellett a grófi címet szerző Festetics (III.) Pál portróját is láthattátok. Mi teszi különlegessé az őt ábrázoló alkotást?

A) A gróf arcmását egy mozaikképen örökítették meg.	B) A gróf ruháját a készítő nem megfestette, hanem díszes kövekből rakta ki.	C) A gróf a képen nem korhű ruhában, hanem 19. századi díszmagyarban jelenik meg.	D) A gróft a 19. századi ízlésnek megfelelően magyaros bajusszal ábrázolja.
---	--	---	---

25. Melyik nagy magyar történelmi személy volt Festetics (I.) György példaképe? A kastélykiállításban a két férfi festménye közös falon látható, és ugyanitt egy Festeticset dicsőítő verset is olvashatunk, amely mindkettejük érdemeit méltatja.

A) Kinizsi Pál	B) Zrínyi Miklós	C) Bethlen Gábor	D) Nádasdy Ferenc
----------------	------------------	------------------	-------------------

d. Drámapedagógia

A diákok csoportokban egy-egy, a keszthelyi Festetics-kastélyhoz vagy a Festetics családhoz kapcsolódó történelmi jelenetet elevenítenek fel. A drámajátékra a nyomkeresős feladat teljesítése és az enteriőrkiállítás megtekintése után kerül sor egy, a kastély szakemberei által megadott helyszínen (foglalkozásokra kijelölt teremben vagy a kastélyparkban). Tekintettel a Festetics-kastélyba látogatók nagy létszámára, a „Drámajáték” helye a program elején válik ismertté. Időbeli csúszás esetén a „Drámajáték” utólag, a záró tantermi órán is megtartható.

Előkészület: a feladatokat már az előkészítő órán célszerű kiosztani annak érdekében, hogy a diákok a bevezető órán elhangzó ismereteket beépíthessék a drámajátékba, megírassák a dialógusokat, elkészíthessék a kellékeket, végiggondolhassák azt, hogy milyen öltözetet viseljenek a jelenet során, stb. A kirándulást szervező tanár is segíthet a csoportoknak abban, hogy kialakítsák az eljátszani kívánt jelenet koncepcióját. A pedagógus szabadon dönthet arról, hogy kiosztja a feladatot a csoportok számára, sorsol vagy szabad választási lehetőséget biztosít.

Segédanyag: feladatlap az eseményekkel, a fontosabb háttér-információkkal, instrukciókkal és a szerepekkel.

A helyszínen: a csoportok a felkészülés érdekében megtekintik az enteriőrkiállítás azon termeit, ahol hasznos információt találhatnak. Ezt a csoportot kísérő helyi múzeumpedagógus segítségével teszik meg, aki a fontos szobák és tárgyak bemutatásán túl a felmerülő kérdéseket is megválaszolja. A diákok a nyomkeresés után maradt szabadidőt is felhasználhatják arra, hogy dolgozzanak a jelenet megtervezésén.

A felkészülést követően a csoportok előadják az egyes jeleneteket a kastélyparkban, vagy más, a kastély munkatársai által megjelölt helyszínen.

Ellenőrzés: mindenképpen helyben és szóban is kell értékelni. Kiemelendő szempont a történelmi hűség, a kreativitás és a csapatmunka.

Időkeret: A feladat megoldása, a felkészülési időt nem számítva 45-60 percet vesz igénybe.

A kiosztandó feladatokat ld. a Mellékletben.

4. Tanórai utófeldolgozás

A tanórai utófeldolgozáshoz tartozó feladatokat ld. a Mellékletben.

Megoldások

1. A keszthelyi Helikon Ünnep (Összesen 8 pont.)

a) 3., 5. (elemenként 0,5 pont)

A táblázatban minden helyes válasz 0,5 pontot ér.

Állítás	Igaz	Hamis	Nem dönthető el
b) A Helikon Ünnep szervezői a Georgikon diákjain kívül más intézmények tanulóit is meghívták a képzésre.	X		
c) A Helikon Ünnepen előadó diákok közül a legkiválóbbak ösztöndíjat kaptak a Festetics gróftól.			X
d) A Helikon Ünnep szervezői csak a magyar nyelvű irodalom fejlesztését tekintették fontosnak.		X	
e) A képzésben részt vevő diákok széles körű szabadságot kaptak az alkotásban, de bizonyos témákban nem írhattak műveket.	X		
f) A képzésben tanuló diákokat a korszak legtehetségesebb magyar irodalmárai segítették tehetségük kibontakoztatásában.			X

g) Az év egyik Helikon Ünnepe a király születésnapján tartották meg. (A helyes válasz más megfogalmazásban is elfogadható.) (1 pont)

h) I. Ferenc (0,5 pont)

i) A forrás szerint a bécsi udvar ellenségesen viszonyult a magyar nemzeti gondolathoz. / A forrás szerint a bécsi udvar igyekezett megakadályozni a magyar nemzeti ébredést. (A helyes válasz más megfogalmazásban is elfogadható.) (1 pont)

j) A trianoni békediktátum. (Önmagában „Trianon” is elfogadható helyes válaszként.) (1 pont)

k) 1. (1 pont)

2. Festetics (I.) György kultúrmeccénási tevékenysége (Elemenként 0,5 pont.)

a)

1) a könyvkiadás finanszírozása

2) útköltség fizetése (azoknak, akik a kiadásra szánt könyveket elbírálják)

3) honorárium fizetése (a kiadott könyvek szerzőinek)

A helyes válaszok más megfogalmazásban és eltérő sorrendben is elfogadhatók. A 2. és 3. pontnál megadott válasz esetében teljes értékű a válasz a zárójelben foglaltak nélkül is.

Állítás	Az információt tartalmazó pont(ok) sorszáma
b) A tervezet ezen pontjából kiderül, hogy a dokumentum keletkezése idején még nem jött létre egységes magyar irodalmi nyelv.	15.
c) A tervezet ezen pontjából látható, hogy a dokumentum készítői egy országos méretű könyvkiadó vállalkozást akartak létrehozni.	6., 7.
d) A tervezet ezen pontjából kiderül, hogy Magyarországon a dokumentum keletkezése idején nem volt biztosított a sajtó szabad működése.	2.

e) Minerva a tudás / bölcsesség római istennője volt. *(A helyes válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)*

5. Forrásjegyzék

A diasorban látható képek forrásai:

1. dia

- A keszthelyi Festetics-kastély egy 2023-as légi felvételen. Forrás: *A keszthelyi Festetics-kastély képarchívuma*.

2. dia

- Keszthely helye Magyarország térképén. Forrás: *saját készítés*

3. dia

- Festetics Kristóf. Forrás: *A keszthelyi Festetics-kastély enteriőrkiállítása*.
- Festetics (III.) Pál családja körében. Forrás: *A keszthelyi Festetics-kastély enteriőrkiállítása*.
- Festetics (I.) György. Forrás: *A keszthelyi Festetics-kastély enteriőrkiállítása*.
- Festetics László. Forrás: *Iski Szilvia írói oldala*. (<https://www.iskiszilvia.hu/wp-content/uploads/2023/04/FESTETICS-LASZLO.jpg>)
- Fénykép Festetics (I.) Taszilórol. Forrás: *A keszthelyi Festetics-kastély enteriőrkiállítása*.
- Festmény Festetics (II.) Taszilórol. Forrás: *A keszthelyi Festetics-kastély enteriőrkiállítása*.
- Festmény Festetics (III.) Györgyrol. Forrás: *A keszthelyi Festetics-kastély enteriőrkiállítása*.
- A gyermek Festetics (IV.) György fényképe. Forrás: *A keszthelyi Festetics-kastély enteriőrkiállítása*.

4. dia

- A keszthelyi Georgikon Majormúzeum napjainkban. Forrás: *A Magyar Mezőgazdasági Múzeum Georgikon Majortörténeti Kiállítóhelyének honlapja* (<http://www.elmenygazdasag.hu/galeria/page/21>)
- A Hévízi-tó látképe. Forrás: *Wikimedia Commons*. (https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/f/f0/Medicinal_Bath_H%C3%A9v%C3%ADz_01.jpg)

5. dia

- Fényképek a keszthelyi Festetics-kastély könyvtárának mai állapotáról. Forrás: *A keszthelyi Festetics-kastély enteriőrkiállítása*.

6. dia

- A Festetics-kastély 1940-ben. Forrás: *Fortepan / Ormos Imre Alapítvány*
- Ilja Illarionovics Sevcsenko szovjet őrnagy időskori képe. Forrás: *A keszthelyi Festetics-kastély enteriőrkiállítása*.

7. dia

- A keszthelyi Festetics-kastély alaprajza. Forrás: *A keszthelyi Festetics-kastély képarchívuma*.
- Ilja Illarionovics Sevcsenko üdvözlő levele a keszthelyiek számára, 1988. Forrás: *A keszthelyi Festetics-kastély enteriőrkiállítása*.

8. dia

- Az államosított Festetics-kastély kapuja egy 1951-es fényképen. Forrás: *Fortepan / Szent-tamási Mihály*
- A kis könyvtárszobában (Helikon Kiskönyvtár) berendezett kiállítás az 1950-es években. Forrás: *A keszhelyi Festetics-kastély képtáránya*.

9. dia

- A Festetics-kastély egy 1975-ben készült fényképen. Forrás: *Fortepan / Balázs Lajos*
- Újsághír a Helikon Kastélmúzeum 1976. évi megnyitásáról. Forrás: *(Veszprémi) Napló, 1976. június 27. 5. p.*

10. dia

- A kastélyt és a kastélyparkot madártávlatból bemutató grafika. Forrás: *A keszhelyi Festetics-kastély képtáránya*.
- Képek a Festetics-kastélyhoz kapcsolódó főbb kiállításokról (Hintókiállítás; Vadászati kiállítás; Történelmi modellvasút-kiállítás; Főúri utazások, úti kalandok kiállítás; Pálmaház). Forrás: *A keszhelyi Festetics-kastély honlapjának galériája*. (<https://festeticuskastely.hu/kepekben/>)

11. dia

- Festetics Kristóf tölgyfából faragott domborműve a Festetics-kastélyban. Forrás: *A keszhelyi Festetics-kastély enteriőrkiállítása*.
- A keszhelyi Festetics-kastély alaprajza. Forrás: *A keszhelyi Festetics-kastély képtáránya*.

12. dia

- Festetics (III.) Pál mozaikokból kirakott portréja a Festetics-kastélyban. Forrás: *A keszhelyi Festetics-kastély enteriőrkiállítása*.
- Az 1767. évi Urbárium első oldala. Forrás: *Hungaricana*.
- A Festetics család grófi címere. Forrás: *A keszhelyi Festetics-kastély enteriőrkiállítása*.

13. dia

- Festetics György képe a Festetics-kastélyban. Forrás: *A keszhelyi Festetics-kastély enteriőrkiállítása*.
- A keszhelyi Georgikon iskolaépülete a 19. század elejéről. Forrás: *Hungaricana*
- Festmény a fenékpusztai ménesről. Forrás: *A keszhelyi Festetics-kastély enteriőrkiállítása*.
- A *Phoenix* gálya tervrajza a Festetics-kastély könyvtárából. Forrás: *A keszhelyi Festetics-kastély enteriőrkiállítása*.

14. dia

- A keszhelyi Festetics-kastély alaprajza. Forrás: *A keszhelyi Festetics-kastély képtáránya*.
- A Festetics-kastély déli szárnyának látképe napjainkban. Forrás: *A keszhelyi Festetics-kastély képtáránya*.
- A Festetics-kastélyban megtalálható Szent Zsófia-kápolna napjainkban. Forrás: *A keszhelyi Festetics-kastély képtáránya*.

15. dia

- A Festetics-kastély Ludwig Rohbock 1857. évi metszetén. Forrás: *A keszthelyi Festetics-kastély képtáránya*.

16. dia

- Képek a Festetics-kastély könyvtárának jelenlegi állapotáról. Forrás: *A keszthelyi Festetics-kastély képtáránya*.
- A Thuróczy-krónika 1488. évi kiadása a Festetics-kastély könyvtárában. Forrás: *A keszthelyi Festetics-kastély enteriőrkiállítása*.
- A Thuróczy-krónika nyitólapjai. Forrás: *A keszthelyi Festetics-kastély képtáránya*.

17. dia

- Festetics László ifjúkori képe. Forrás: *A keszthelyi Festetics-kastély enteriőrkiállítása*.
- Fényképfelvétel I. Tazilóról. Forrás: *A keszthelyi Festetics-kastély enteriőrkiállítása*.

18. dia

- Festmény Festetics (II.) Tazilóról. Forrás: *A keszthelyi Festetics-kastély enteriőrkiállítása*.
- A Festetics család hercegi címere. Forrás: *A keszthelyi Festetics-kastély enteriőrkiállítása*.

19. dia

- Festmény Lady Mary Hamiltonról, Festetics (II.) Taziló feleségéről. Forrás: *A keszthelyi Festetics-kastély enteriőrkiállítása*.
- Mary Hamilton hozományából származó bútorok a Festetics-kastély enteriőrkiállításán. Egy Boule-asztal és két kabinetszekrény. Forrás: *A keszthelyi Festetics-kastély enteriőrkiállítása*.

20. dia

- Festmény Patience-ról, a Festeticsek leghíresebb versenylováról. Forrás: *A keszthelyi Festetics-kastély enteriőrkiállítása*.
- Az 1905. évben kiosztott Királydíj. Forrás: *A keszthelyi Festetics-kastély enteriőrkiállítása*.
- Festmény a Festeticsek Fenék nevű versenylováról. Forrás: *A keszthelyi Festetics-kastély enteriőrkiállítása*.

21. dia

- A keszthelyi Festetics-kastély alaprajza. Forrás: *A keszthelyi Festetics-kastély képtáránya*.

22. dia

- A keszthelyi Festetics-kastély a 19-20. század fordulóján. Forrás: *Fortepan / Budapest Főváros Levéltára / Klösz György fényképei*.

23. dia

- Festetics (II.) Taziló dolgozószobája a 19-20. század fordulóján. Forrás: *Fortepan / Budapest Főváros Levéltára / Klösz György fényképei*.
- A Festetics-kastély ebédlője a 19-20. század fordulóján. Forrás: *Fortepan / Budapest Főváros Levéltára / Klösz György fényképei*.
- A Festetics-kastély tölgyfa lépcsőháza a 19-20. század fordulóján. Forrás: *Fortepan / Budapest Főváros Levéltára / Klösz György fényképei*.

24. dia

- A hercegnői kamarakert a Festetics-kastély parkjában. Forrás: *A keszthelyi Festetics-kastély képtáránya*.
- Az Oroszlános kút a Festetics-kastély parkjában. Forrás: *A keszthelyi Festetics-kastély képtáránya*.

25. dia

- Festetics (III.) György képe. Forrás: *A keszthelyi Festetics-kastély enteriőrkiállítása*.
- Festetics (IV.) György gyermekkori fényképe. Forrás: *A keszthelyi Festetics-kastély enteriőrkiállítása*.
- Maria von Haugwitz hercegasszony képe. Forrás: *A keszthelyi Festetics-kastély enteriőrkiállítása*.

27. dia

- A Festetics-kastély egy 1887. évi metszeten. Forrás: *A keszthelyi Festetics-kastély képtáránya*.

Felhasznált irodalom:

Cséby Géza: *A keszthelyi Helikon Ünnepségek rövid története*. In: Szabolcs András (szerk.): *Az ifjúság Helikoni Ünnepei Keszthelyen*. Czupi Kiadó, Nagykanizsa, 1998. 9-26.

Cséby Géza: *Gróf Festetics György helye a magyar művelődéstörténetben, különös tekintettel a Magyar Minerva könyvsorozatra és a Helikoni Ünnepekre*. PhD értekezés. SZTE BTK, Szeged, 2013.

iskiszilvia.hu - Iski Szilviának, a keszthelyi Festetics-kastély történész-muzeológusának honlapja

Németh Nóra - Virág Zsolt: *A keszthelyi Festetics-kastély építéstörténete az új kutatások tükrében*. In: *Művészettörténeti Értesítő*, 2017/1. 5-33.

Nemzeti Újság 1921. július 3-i száma

Tar Ferenc: *Keszthely a felszabadulás idején. Adalékok Keszthely történetéhez*. Zalaegerszeg, 1987.

Virág Zsolt (szerk.): *Keszthelyi Festetics-kastély: Helikon Kastélymúzeum: kastélytörténet, kiállításvezető, érdekességek*. Várkastély Kiadó, Keszthely, 2015.

6. Melléklet

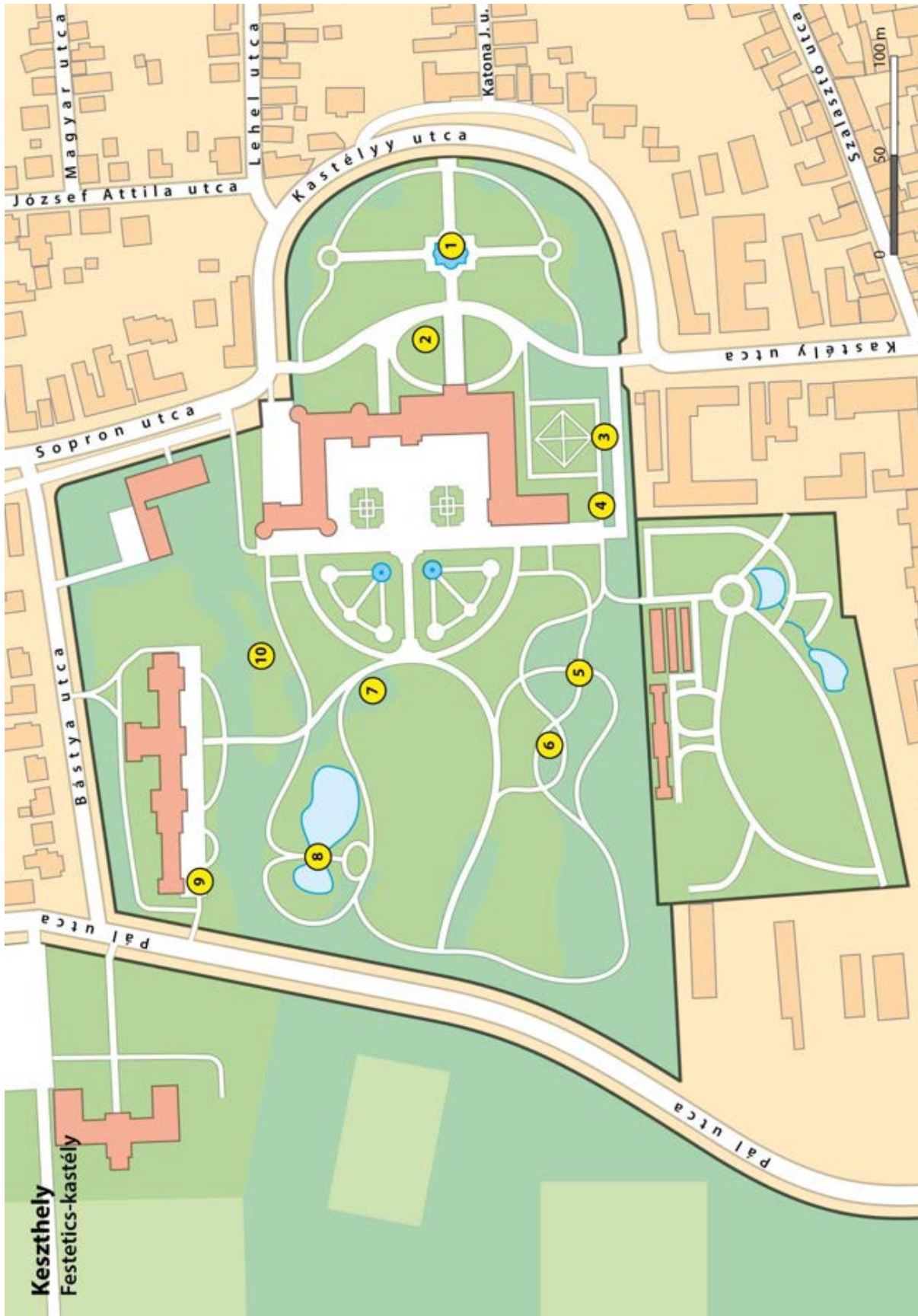
Helyszíni feladatok

Nyomkeresés

Fedezzétek fel a Festetics-kastély parkjának nevezetes látnivalóit a térkép és a leírások segítségével!

- Alkossatok négy csoportot az előzetesen megbeszéltek szerint! Minden csoport kap egy térképet és egy kitöltendő táblázatot.
- Induljatok el a csoportotokkal különböző irányokban, és keressétek meg a térképen jelölt pontokat!
- Párosítsátok az egyes pontoknál talált tárgyakat a táblázatban szereplő leírásokkal: írjátok be a táblázatba a nevüket és a helyük sorszámát!
- Jól figyeljétek meg a műtárgyakat, mert a későbbi feladatokban is lesz róluk szó!

Leírás	Műtárgy neve	Sorszáma
Koronás fővel magasodom a kastélypark fölébe', hódítót száműztek a rólam nevezett szigetre.		
Kitaibel Pál magként hozott, György úr kertjében gondozott. Ezer évig is hirdethetem a Festeticsek dicsőségét.		
Adományozott kő lettem a követ adományozónak, apró emléke a „legnagyobb magyar” édesanyjának.		
Festetics György oskolájáról jövendölést mondtam, Lilláról álmodva e parkba jutottam.		
Lépj rám és gyönyörködj a Festetics-uradalom leghatalmasabb tükreben.		
Az aratás kemény munka, fáradságát most gyermekekre hagytam; iskolámban a magot elvettem, a Balatont kémlelve végül megpihentem.		
Két szomjazó oroszlán egykor hozzám talált. Ha megitatnád őket, korsóért a timpanonra mássz.		
Ha a hőségben felfrissülésre vágysz, kosfejekkel körülvéve az előkertben találsz.		
A hercegnő kertjénél az égre pillantok, szeplőtelen anyaként szent példát mutatok.		
Száz csatában harcoltam ellenséges hadakkal, ma már csupán hintót húznék a lovammal.		

Képes krónika

Készítsetek prospektust vagy prezentációt a keszthelyi Festetics-kastélyhoz kapcsolódó látványosságokról, és mutassátok be azt a kiránduláshoz kapcsolódó záró (tantermi) órán!

- A már kialakult csoportokban dolgozzatok! A csoportok kisorsolásakor minden csoport kap egy térképet és egy leírást a teendőkről.
- A tárlatvezetés során megismerhetitek a kastély enteriőrkiállításának témához kapcsolódó nevezetességeit. A feladathoz mellékelt térkép abban igazít el Titeket, hogy melyik szobá(k)ban lelhetők fel azok a kiállítási elemek, amelyek a prospektus / prezentáció elkészítése során hasznosak lehetnek számotokra. A „Képes krónika” feladatban bemutatott helyszíneket a csoportot kísérő múzeumpedagógus vezetésével közelítsétek meg!
- A prospektusban vagy prezentációban közöljétek néhány fontos információt a bemutatott helyszínekről, tárgyról. Az órai bemutató során azt is megoszthatjátok a többiekkel, hogy a látványosságok milyen benyomást keltettek Bennetek! A saját „Képes krónikátok” elkészítése során használjátok fel a bevezető órán tanultakat, az előzetes felkészülés során gyűjtött ismereteket és a helyszíneken szerzett információt! A felsorolt kérdések támpontot adnak azzal kapcsolatban, hogy miről készítenétek képeket, és miről beszéljétek a prospektus / prezentáció órai bemutatása során.
- A prospektushoz / prezentációhoz szükséges képek elkészítése során kérjétek ki a csoportot vezető múzeumpedagógus tanácsát arról, hogy milyen fontos vagy érdekes információt érdemes megosztanotok az órai bemutaton!
- Otthon a tárlatvezetés során fotózott képekből készítsétek el a prospektust / prezentációt. A képek alatt szerepeljenek rövid ismertető szövegek. Írhattok magatoknak vázlatot is, amelyben a bemutató során elmondott szövegek szerepel.
- A prospektust / prezentációt Microsoft Word vagy bemutatóprogramok (pl. Power Point, Canva, Prezi) segítségével is elkészíthetitek.
- A feladathoz csatolt kérdések közül nem kötelező az összeset megválaszolni. Ezek csak segítségül szolgálnak ahhoz, hogy mire koncentráltok a fényképek készítésekor és az előadás megtartása során. Mérlegeljétek, hogy mit szeretnétek kiemelni a prezentációban.

A feldolgozandó témák:

A) változat: A keszthelyi Helikon Könyvtár bemutatása

A Festetics (I.) György korabeli kastélybővítés során az épület déli része egy könyvtárszárnyal is kibővült, amely a maga nemében egyedülállónak számít a mai Magyarországon. Ez ugyanis az egyetlen olyan főúri magánkönyvtár, amelyet ma - részben a szerencsének köszönhetően - eredeti állapotában tekinthetünk meg.

- Mikor építtette Festetics (I.) György a kastély könyvtárszárnyát? Milyen célokat szolgált a felépülő könyvtár? (Hogyan hozható kapcsolatba más, a gróf által finanszírozott kulturális beruházásokkal?) Rendelkeztek a Festeticsek I. György kora előtt könyvgyűjteménnyel?
- Mutassátok be a Helikon Könyvtár belső terét! Milyen építészeti kuriózumok lelhetők fel a könyvtárteremben? Milyen különleges műtárgyak díszítik a könyvtárat?
- Mutassátok be röviden a Helikon Könyvtár gyűjteményét! Miben tekinthető különlegesnek, egyedülállónak a keszthelyi gyűjtemény más hasonló könyvtárakéhoz képest?
- Milyen különleges könyvek, nyomtatványok találhatóak meg a Helikon Könyvtárban?
- Hogyan menekült meg a könyvtár a pusztulástól a második világháború végnapjaiban?

B) változat: Versenyszünet: A Festetics és lovaik

A Festetics családban tradíciónak mondható a lótenyésztés iránti érdeklődés. Generációk egymásra építkező fejlesztéseinek köszönhetően a főúri család a 19. század derekára olyan ménessel rendelkezett, amelynek egész Európa csodájára járt. Innen származott a család leghíresebb lova, Patience (Pasziánsz), aki sikeresség tekintetében a legendás Kincsem mögött második helyen áll.

- Kihez kapcsolódik a Festetics-ménésbirtok megalapítása? Hol és milyen körülmények között alapították meg az uradalmat?
- A Festetics-ménés fénykora II. Tasziló idejére tehető. Hogyan járultak hozzá az elődök ehhez a sikerhez? Milyen lófajtákat tenyésztettek a Festetics ménésbirtokán? Melyik lovak voltak a Festetics-ménés büszkeségei II. Tasziló idején?
- Mutassátok be röviden Patience versenyzői pályafutását! Milyen fontosabb díjakat nyert el a versenyek során?
- Milyen egyéb, az alapításhoz és II. Taszilóhoz nem kapcsolható tárgyak találhatók meg a kiállításon, amelyek a Festetics ló- és versenyszeretetét bizonyítják?

C) változat: A „skót kapcsolat” - Lady Mary Hamilton és ránk hagyott öröksége

Bár Festetics (II.) Tasziló az etikethez merevséig ragaszkodó arisztokrata szimbólumának számított, abból a szempontból „kilógott” kortársai sorából, hogy szerelemből kötött házasságot. Az akkoriban még grófi címet viselő Tasziló egy skót hercegnővel kötötte össze az életét, aki megismerkedésük előtt már frigyben élt, gyermeket szült, de első házasságát érvénytelenítették. Lady Mary Hamiltonnal egyszerre költözött derű és európai pompa a keszthelyi kastély falai közé.

- Milyen családból származott Lady Mary Hamilton? Ki volt az első férje, és miért romlott meg házassága? Mit érdemes tudnunk az első házasságból származó gyermekéről, Lajosról (Louis)?
- Hogyan befolyásolta ez a házasság a kastély jövőjét? Mutassátok be azokat az építkezéseket, felújítási munkálatokat, amelyeket II. Tasziló felesége kényelmére végeztetett el!
- Milyen hozománnyal érkezett Lady Mary Hamilton a keszthelyi kastélyba? Mutassátok be néhányat azokból a különleges tárgyakból, amelyek a hercegnőnek köszönhetően kerültek a kastélyba!

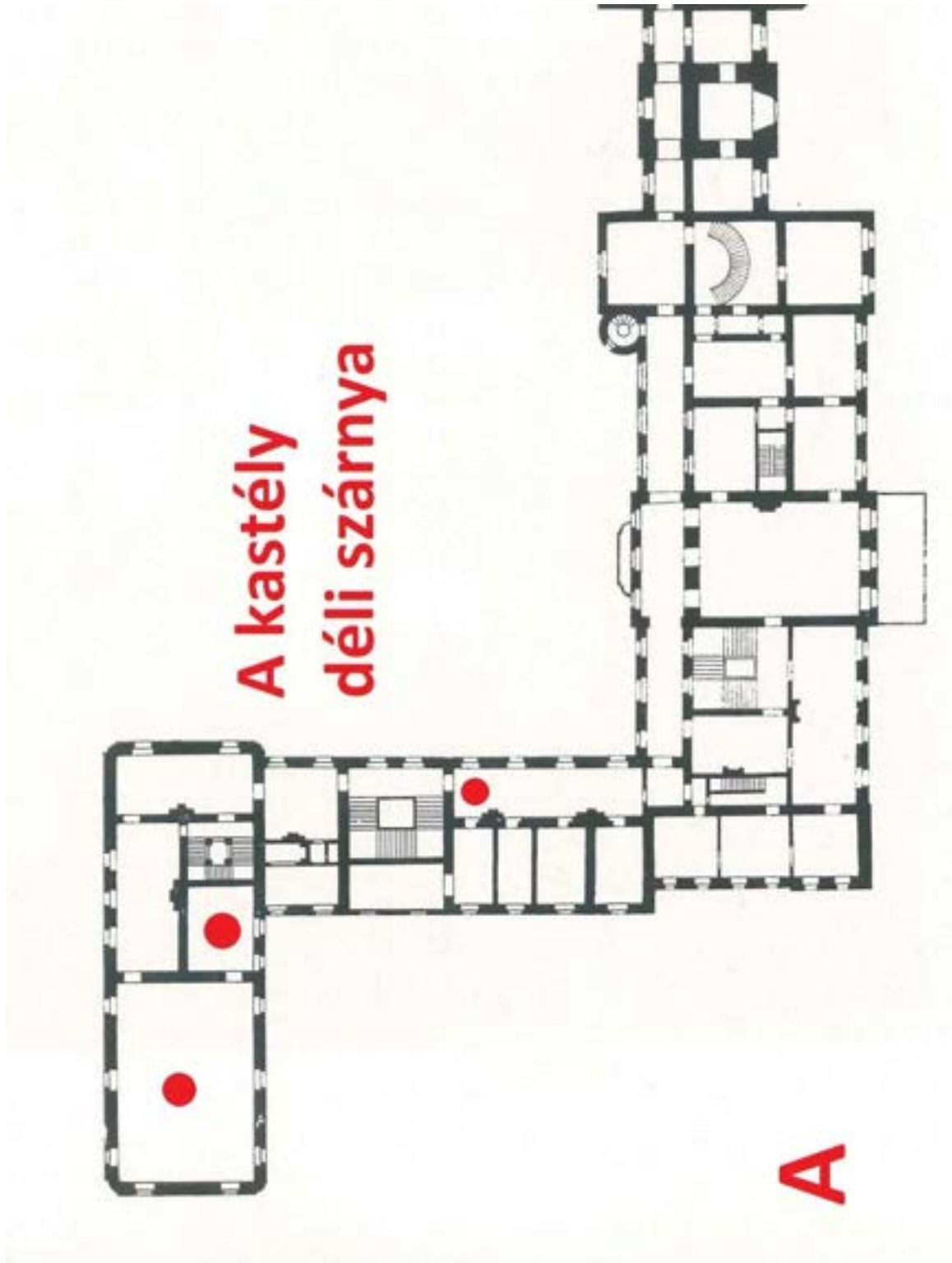
D) változat: Arisztokrataélet egy új kor hajnalán – IV. György, a „kis herceg” első évei a Festetics-kastélyban

II. Tasziló 1933-ban bekövetkező halála után III. György vette át a keszthelyi Festetics-uradalom irányítását. A sokáig örök agglegénynek gondolt herceg 56 évesen, 1938-ban feleségül vette Maria von Haugwitzot, és a család két évvel később egy fiúgyermekkel gyarapodott. A „kis herceg”, IV. György már más környezetben nevelkedett, mint a korábbi arisztokrata ifjak. Az 1930-as évek végének társadalmi légkörében a Festeticsek láthatóbbá tették életüket a keszthelyiek számára, és a „kis herceg” számára sem tartották méltóságon alulinak a „köznéppel” való elvegyülést. Ez a nevelési módszer elsősorban Maria von Haugwitznak volt köszönhető, aki 1941-ben, III. György váratlan halála után egyedül vállalta magára a család és az uradalom fenntartását.

- Mutassátok be röviden IV. György, a „kis herceg” szüleit! Mik voltak az édesapa, III. György életének főbb állomásai? Milyen családból származott Maria von Haugwitz? Mikor és hogyan özvegyült meg az utolsó hercegasszony?
- Foglaltok össze röviden a „kis herceg” életének keszthelyi éveit! Milyen legendák történetek kapcsolódnak IV. György és édesanyja keszthelyi éveikhez?
- Milyen szobák és kiállítási tárgyak mutatják meg számunkra a „kis herceg” és szülei életét? (a „kis herceghez kapcsolódó kék és rózsaszín gyerekszoba mellett a Maria von Haugwitz életét bemutató szoba kiállítási anyagát is felhasználhatjátok a prospektusban / prezentációban!)
- Az órai előadás végén röviden arról is beszélhettek, hogyan és miért ért véget IV. György keszthelyi gyermekkorát, és megemlíthetitek, hogy a „kis herceg” ma is él, és aktív kapcsolatot ápol Keszthellyel.

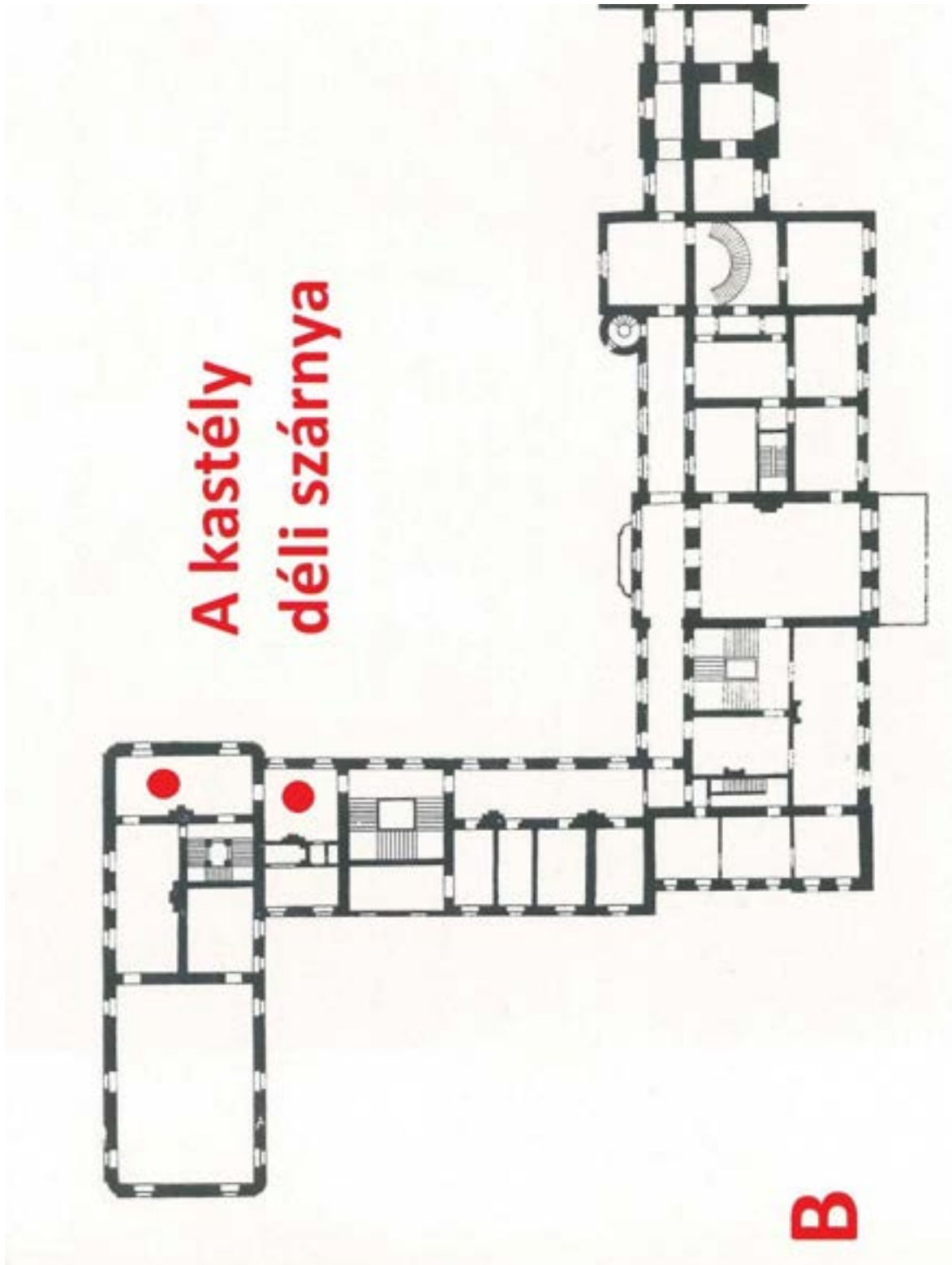

Térképsegédlet, A opció

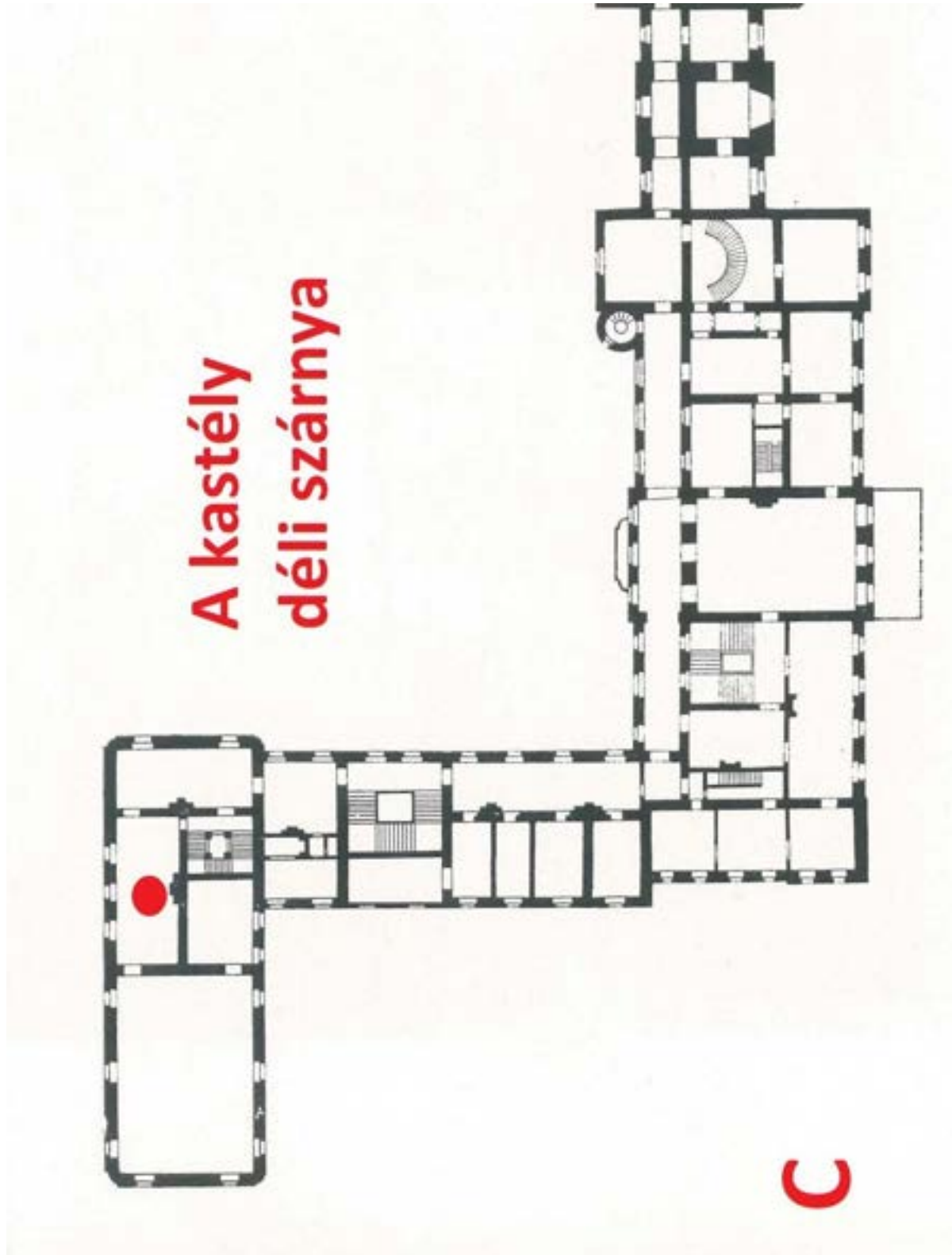

Térképsegédlet, B opció

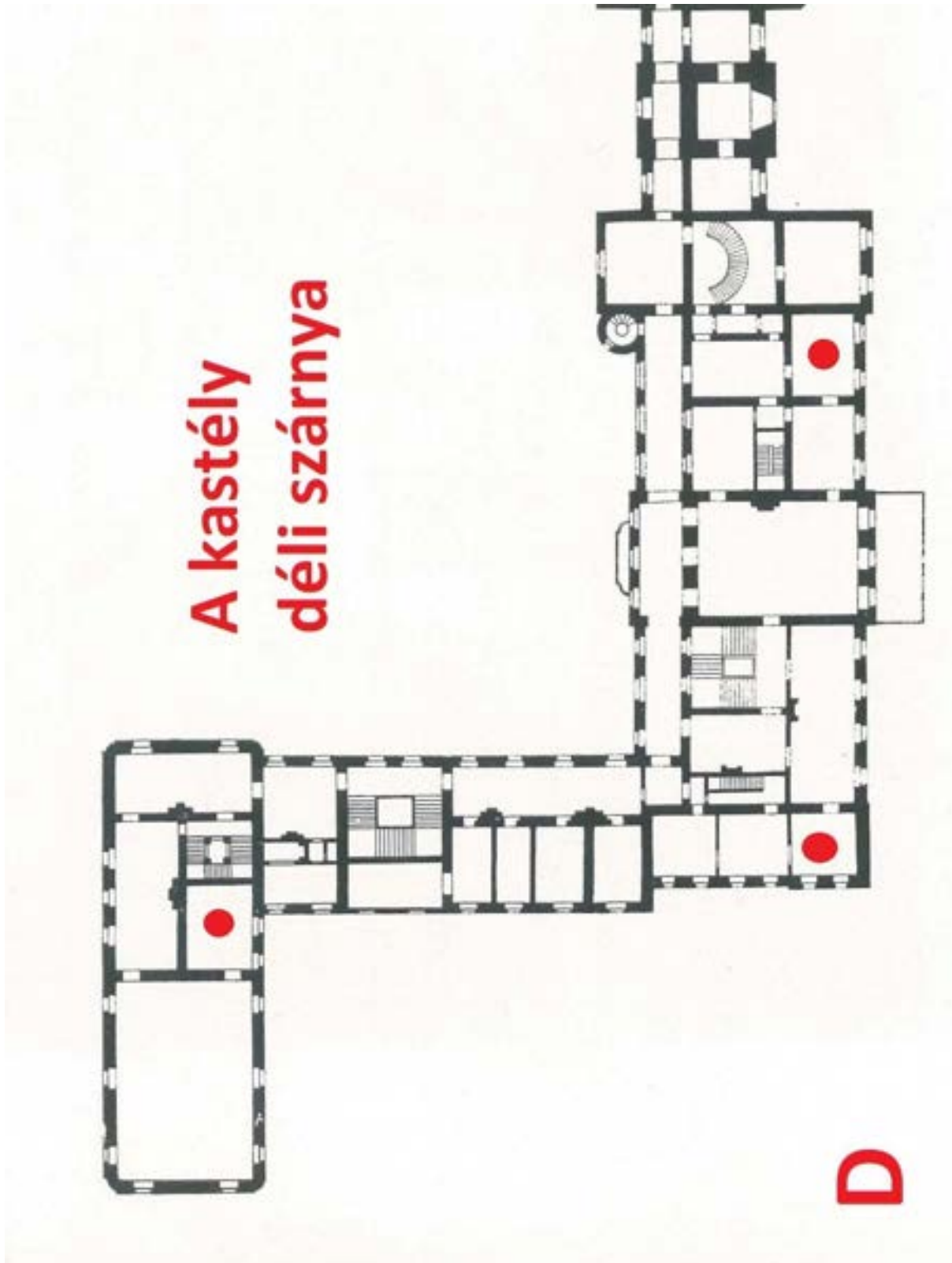

Térképsegédlet, C opció

Térképsegédlet, D opció

Helyszíni kvíz / Tudáspróba

Most kiderül, mire emlékeztek a bevezető órán tanultakból és a helyszínen látottakból! Válasszátok ki a helyes megoldást!

1. Milyen madár szerepel a Festeticsek címerében, és milyen tulajdonságot testesít meg?

A) Sas, amely madár a kiválóság, erényesség jelképe.	B) Páva, amely a gazdagságot és a pompát jelképezi.	C) Daru, amely madár az éberséget és figyelmet szimbolizálja.	D) Bagoly, amely madár a tudás és bölcsesség jelképe.
--	---	---	---

2. Minek köszönhető, hogy a második világháború végén a Festetics-kastélyban található értékes műkincsek megmenekültek a fosztogatóktól?

A) A Festeticsek műkincseit a háború végnapjaiban az Aranyvonaton Ausztriába szállították.	B) A műkincseket egy hatalmas fémkabinban a Balatonba süllyesztették.	C) A megszálló szovjet csapatok parancsnoka befalaztatta a műkincsek tárolására szolgáló szobákat.	D) A műkincsek a magyar jóvátétel kifizetéséig a szovjet Vörös Hadsereg őrizetébe kerültek.
--	---	--	---

3. Mi volt a neve Festetics (II.) Tasziló díjnyertes lovának, amely kilenc futamon indult el, és mindegyiken győzedelmeskedni tudott?

A) Fenék	B) Patience	C) Cagliostro	D) Bulgar
----------	-------------	---------------	-----------

4. Milyen nevezetes politikusi tett kapcsolható Festetics (III.) Pál nevéhez, aki Mária Terézia tanácsadója volt, és a családnak grófi címet szerzett?

A) Kidolgozta a hétéves háborút lezáró békeszerződés pontjait.	B) Rávette a királynőt arra, hogy Fiumét Magyarországhoz csatolja.	C) Megalkotta a Habsburg Birodalmon belüli kettős vámrendszert.	D) Részt vett az 1767. évi úrbéri rendelet kidolgozásában.
--	--	---	--

5. Festetics (I.) György 1797-ben egy hatalmas vitorlást építtetett, amely vízre bocsátása után az első rendszeresen közlekedő balatoni hajóvá vált. Mi volt a vitorlás neve?

A) Zrínyi	B) Phoenix	C) Poseidon	D) Georgiana
-----------	------------	-------------	--------------

6. Ki az a kiemelkedő magyar politikus, akinek egy különleges, időskori portróját láthatjuk a kastélykiállítás ún. „zöld szalonjában”?

A) gróf Széchenyi István	B) Tisza Kálmán	C) gróf Széchenyi Ferenc	D) Deák Ferenc
--------------------------	-----------------	--------------------------	----------------

7. Melyik napjainkban a legrégebbi kötet a Festetics-kastély könyvtárában?

A) Festetics-kódex	B) Thuróczy-krónika	C) Sylvester János Újszövetség-fordítása	D) a Werbőczy-féle Tripartitum egy 1514. évi kiadása
--------------------	---------------------	--	--

8. Festetics (II.) Tasziló felesége, Lady Mary Hamilton előzőleg egy trónörökösrel élt házasságban, sőt, egy fiúgyermeket is szült első férjének. Ez a gyermek, Lajos évtizedek múltán egy európai ország uralkodója lett. Hol lépett trónra?

A) Norvégia	B) Liechtenstein	C) Görögország	D) Monaco
-------------	------------------	----------------	-----------

9. A keszthelyi Festetics-kastély parkjának egyik fő nevezetessége egy több mint 200 esztendő s fa, amelyet Festetics (I.) György ültetett el. Melyik fafajta-hoz tartozik?

A) libanoni cédrus	B) mandulafa	C) ginkgo biloba	D) tiszafa
--------------------	--------------	------------------	------------

10. Mi az a különleges műtárgy a Festetics-kastélyban, amelyből összesen 5 darab található az épületben, és ezek közül 4 a nagy ebédlőteremben lelhető fel?

A) Meissenben készült, egzotikus madarakkal és labdarózsákkal díszített porcelánváza	B) gyöngyökkel és féldrágakövekkel kirakott Fabergé-tojás	C) Festetics (II.) Tasziló feleségének, Lady Mary Hamiltonnak carrarai márványból faragott mellszobra	D) elefántcsontból kifaragott szilaj lóalak, amelyet egy csikós igyekszik megzabolázni
--	---	---	--

11. Festetics (II.) Tasziló a Festetics-uradalom birtokosaként számos bővítési és restaurációs munkát végeztetett a kastélyon. Az alábbi építkezések / munkálatok közül melyik NEM az ő nevéhez fűződik?

A) a fehér márvány lépcsőház megépítése	B) a kastély északi szárnyának felépítése	C) a kastélypark felújítása, átalakítása angolkerthé	D) a kastély kápolnájának felépítése
---	---	--	--------------------------------------

12. Melyik neves magyar költő szobra található meg a Festetics-kastély parkjában?

A) Batsányi János	B) Csokonai Vitéz Mihály	C) Berzsenyi Dániel	D) Vajda János
-------------------	--------------------------	---------------------	----------------

13. A Festeticsek hagyományosan udvarhű politikát folytattak, ezért a Habsburg-dinasztia számos tagja tiszteletét tette Keszthelyen. Miről maradt nevezetes József nádor 1801. évi látogatása?

A) Felavatta a róla elnevezett, páratlan pompával feldíszített balatoni vitorlást.	B) Lovakat adományozott Festetics (I.) Györgynek, ezzel megalapította a grófi család ménesét.	C) Díszes római tógában szántott az első európai mezőgazdasági iskola, a Georgikon földjén.	D) Tizenöt Corvinát adományozott Festetics (I.) György keszthelyi könyvtárának.
--	---	---	---

14. Ki volt Maria von Haugwitz, és milyen szerepet töltött be a Festetics-kastély történetében?

A) Festetics (III.) György felesége, az utolsó kastélyban élő hercegné volt.	B) Lady Mary Hamilton komornája volt, akinek közreműködésével a hercegnő egy vonatnyi értékes műtárgyat szállított Keszthelyre.	C) Népszerű 19. századi énekesnő volt, aki évtizedekig Festetics (II.) Tasziló udvarában szolgált.	D) Festetics (I.) György házasságon kívül született leánya volt; az ő kedvéért hozta létre a gróf a könyvtár zenei gyűjteményét.
--	---	--	--

15. A Festetics család melyik férfitagjának szobra áll a kastély előtt?

A) Kristófé, aki megszerezte a keszthelyi uradalmat	B) III. Pálé, akinek köszönhetően a család grófi rangra emelkedett	C) I. Györgyé, aki bővítette a kastélyt, és megalapította a Georgikont	D) II. Taszilóé, aki hercegi címet szerzett a Festeticseknek
---	--	--	--

16. A Helikon Könyvtár egyik építészeti kuriózumának a galériára vezető lépcsőt tekinthetjük. Mi a különleges ebben a lépcsősorban?

A) Kizárólag olyan fajtákból készült, amelyek a trópusi éghajlaton élnek.	B) A lépcsősor rugalmas szerkezetének köszönhetően összecsucskozható és elszállítható.	C) A lépcsősor titkos tárolórekeszekkel rendelkezik, ahová a Festeticsek háború idején legértékesebb könyveiket rejtették.	D) A lépcsősort a könyvtárba lépve nem láthatjuk, mert hatalmas szekrényajtók takarják el.
---	--	--	--

17. A Festetics-kastély kék szalonjában megtalálható egy festmény Festetics (I.) György fiáról, Lászlóról. Melyik mitológiai hősként ábrázolta a festő az ifjú grófot?

A) Mucius Scaevola	B) Herkules	C) Magor	D) Nimród
--------------------	-------------	----------	-----------

18. Kinek a tiszteletére szentelték a Festetics-kastélyban található kápolnát?

A) Szent Zsófia	B) Szent György	C) Szent István király	D) Pádúai Szent Antal
-----------------	-----------------	------------------------	-----------------------

19. A Helikon Ünnepségek nem csupán a Festetics-kastély, hanem Keszthely életben is kiemelkedő kulturális jelentőséggel bírnak. Az Ünnepségekre vonatkozó állítások közül melyik NEM felel meg a valóságnak?

A) A Helikon Ünnepségeket első alkalommal Festetics (I.) György rendezte meg.	B) Festetics (II.) Tasziló az első világháború után kísérletet tett a hagyomány újjáélesztésére, és 1921-ben Helikon Ünnepségeket tartott.	C) Helyi kezdeményezésre a Helikon Ünnepségek újraindultak a Kádár-korszakban.	D) A Helikon Ünnepségeket hagyományosan a kastély e célra szentelt termében, a Helikon-csarnokban rendezik meg.
---	--	--	---

20. Mi a neve annak a monumentális, verekedő vitézeket ábrázoló lóversenydíjnak, amely 1905-ben került Festetics (II.) Tasziló birtokába?

A) Széchenyi-díj	B) Epsom-díj	C) Királydíj	D) Derby-díj
------------------	--------------	--------------	--------------

21. A vörös szalont számos különleges bútor díszíti: többek között egy valódi kínai kabinetszekrény és egy teknőspáncél berakással díszített asztal is megtekinthető ebben a helyiségben. Hogyan kerültek ezek a tárgyak a Festetics-kastélyba?

A) Festetics Kázmér, a család egy világotúzó tagja vásárolta a bútorokat kalandozásai során.	B) A pazarló életmódot folytató Festetics László vásárolta őket.	C) A különleges bútorok Lady Mary Hamilton hozományaként kerültek a kastélyba.	D) A bútorokat Festetics (IV.) György, a kastély utolsó birtokosa adományozta a rendszerváltás után.
--	--	--	--

22. Az alábbiak közül melyik helyiséget újították fel a 2023-as renoválási program részeként?

A) a „kis herceg” gyermekszobája	B) kék szalon	C) kastélykáporna	D) tölgyfa lépcsőház
----------------------------------	---------------	-------------------	----------------------

23. A Festetics-kastélyt körülvevő park kisebb része francia-, nagyobb része pedig angolkertnek tekinthető. Mi a különbség a két parktípus között?

A) A franciakertben megjelennek az ember alkotta építmények, az angolkertben azonban mellőzni szokás azokat.	B) A franciakertben jellemzően örökzöld, míg az angolkertben lombhullató fák találhatók meg.	C) A franciakertben az egzotikus növények, az angolkertben pedig az őshonos növények uralkodnak.	D) A franciakertre az emberi kéz alkotta szabályozottság (pl. mértani formák) jellemző, az angolkert a természetes tájkép megteremtésére törekszik.
--	--	--	---

24. A márványlépcsőn felhaladva a kiállítás elején egy terembe léphettek, ahol mások mellett a grófi címet szerző Festetics (III.) Pál portréját is láthattátok. Mi teszi különlegessé az őt ábrázoló alkotást?

A) A gróf arcmását egy mozaikképen örökítették meg.	B) A gróf ruháját a készítő nem megfestette, hanem díszes kövekből rakta ki.	C) A gróf a képen nem korhű ruhában, hanem 19. századi díszmagyarban jelenik meg.	D) A grótot a 19. századi ízlésnek megfelelően magyaros bajusszal ábrázolja.
---	--	---	--

25. Melyik nagy magyar történelmi személy volt Festetics (I.) György példaképe? A kastélykiállításban a két férfi festménye közös falon látható, és ugyanitt egy Festeticset dicsőítő verset is olvashatunk, amely mindkettejük érdemeit méltatja.

A) Kinizsi Pál	B) Zrínyi Miklós	C) Bethlen Gábor	D) Nádasdy Ferenc
----------------	------------------	------------------	-------------------

Drámapedagógia

A) változat: Sevcsenko szovjet őrnagy megvédi a Festetics-kastélyt a fosztogatóktól

Ebben a feladatban egy, a keszthelyi Festetics-kastélyhoz vagy az uradalmat birtokló Festetics családhoz kapcsolódó fontos történelmi esemény szereplőivé váltok. Játsszátok, el, mutassátok be a többieknek!

- A már kialakult csoportokban dolgozzatok tovább! Minden csoport kapott már egy történelmi eseményt, annak leírását és a hozzá tartozó szerepkártyákat.
- Osszátok ki a szerepeket! Nem kell feltétlenül minden csoporttagnak szerepelnie, lehetnek a „tömeg” részei vagy csak az előkészületekben segítenek. Ha nem vagytok elegenden, nem kell minden szerepet kiosztani, találjátok ki, hogy a jelenet melyik részét adjátok elő!
- Találjátok ki a bemutatótok formáját! Rövid szöveges jelenet lesz: párbeszéd vagy vita két szereplő között, esetleg a tömeghez intézett beszéd? Mozgásos jelenet lesz: eljuttassátok a felvonulást, a harcot, vagy amit éppen a jelenet megkövetel? Élőképet készítenek: beálltok egy előre megtervezett, kifejező, hatásos pózba?
- Készüljete elözetesen is az előadásra! Írjátok meg az elhangzó rövid szövegek vázlatát, találjátok ki a mozgást, a mozdulatokat, a pózokat! Megpróbálhatjátok az öltözékekkel is kifejezni a kor hangulatát. A felkészüléshez használjátok fel az enteriorkiállításon elsajátítható információkat is!
- Mutassátok be a többi csoportnak az alkotásokat!

Sevcsenko szovjet őrnagy megvédi a Festetics-kastélyt a fosztogatóktól

A Vörös Hadsereg 1944–45. évi magyarországi harcai során kevésbé volt jellemző, hogy az országot egyszerre felszabadító és megszálló katonák üdvös tevékenységet folytattak volna az elfoglalt területeken, Keszthely esetében azonban erről számolhatunk be. A szovjet csapatok 1945. március 30-án foglalták el a „Balaton fővárosát.” A harci cselekmények szerencsére megkímélték a Festeticsek által fél évvel korábban elhagyott kastélyt, a Vörös Hadsereg egyik tüzérparancsnokának, Ilja Illarionovics Sevcsenkónak köszönhetően pedig a hercegek múkincseinek egy része és a könyvtár felbecsülhetetlen értékű gyűjteménye sem esett a fosztogatók áldozatául. Sevcsenko őrséget állított a kastélyban, majd a kastély személyzetének közbenjárására a déli szárny belső termeibe hordatta a megmaradt értékes tárgyakat, és – a könyvtárral együtt – elfalaztatta ezeket a helyiségeket. Sevcsenkót a Festetics-kastély értékeinek megvédelmezéséért Keszthely városa később díszpolgári címmel jutalmazta meg.

A jelenet abban a tekintetben fikciót mutat be, hogy Sevcsenko és katonái nem konfrontálódtak egy tényleges fosztogató tömeggel, de a drámai hatás érdekében az eseményeket kicsit kiszíneztük, hogy az őrnagy tettének pozitív következményeit jobban megmutathassuk.

A jelenet során próbáljátok megjeleníteni azt, hogy erre az eseményre egy hosszú, minden eddiginél több pusztítást és szenvedést hozó háború végén kerül sor. Törekedjete arra, hogy a „negatív hősök”, a kastély kifosztására érkező tömeg viselkedését is árnyaltan

mutassátok be: amire készülnek, bűncselekmény és elfogadhatatlan az erkölcsiség szempontjából, de a nélkülöző, szeretteiket elvesztő, a frontharcoktól szenvedő emberek távol kerültek ezektől a morális értékektől.

Szerepek

Ilja Illarionovics Sevczenko: A megszálló szovjet Vörös Hadsereg őrnagya, a Keszthely városát felszabadító csapatok egyik tisztje. Ő az, aki szigorú fellépésével megakadályozza, hogy a Festeticsek pompás könyvtára és a kastély számos bútor a fosztogatók martalékává váljon. A nehéz háborús viszonyok között is képes úgy gondolkodni, hogy ezeket a felbecsülhetetlen értékű kincseket meg kell védeni a fosztogató tömegetől. Rábírja a kastélyt kifosztani akaró tömeget a távozásra, és intézkedik a déli szárny belső részeinek elfalazásáról. *Sevczenko csak a jelenet közepén lép be a színre, két szovjet katona kíséretében, hogy megakadályozza az elfajuló vitát a kastélyban maradt személyzet és a betörni készülő tömeg között.*

Szovjet katonák: A karhatalmat képviselő személyek Sevczenko oldalán. Szövegük nincs a jelenetben, de akkor, amikor Sevczenko belép és beszél, kiabálhatnak az összegyűltekkal, tehetnek fenyegető mozdulatokat a fosztogatásra készülő tömeg megfélemlítése érdekében. *A drámajátékot előadó csoport méretétől függően kettőnél több személy is játszhatja ezt a szerepet, bár hasznosabb, ha minél nagyobb az „ostromló tömeg” mérete.*

A kastély személyzete: Korábban a Festetics család alkalmazásában álló emberek, akik azután sem hagyták el a kastélyt, hogy Maria von Haugwitz, az özvegy hercegasszony a „kis herceggel” együtt 1944 őszén nyugatra távozott. Kétségbeesetten próbálják feltartóztatni a fosztogatásra készülő tömeget. Mivel erejük láthatóan csekély a megfélemlítéshez, különféle érvekkel próbálják megóvni a kastélyt a pusztítástól. Azután, hogy Sevczenko „rendet tesz”, megkéri a déli szárny belső termeinek befalazására. *A kastély személyzete érveljen kreatívan a fosztogatókkal szemben! Hivatkozhatnak arra, hogy a Festeticsek mennyi jót tettek Keszthellyel, és hogy a hercegasszony, valamint a „kis herceg” milyen szívesen vegyült el a nép között. De érvelhetnek azzal is, hogy a kincsek felbecsülhetetlen értékkel bírnak, a fosztogató tömeg csak elherdálná, elpusztítaná azt, ami az egész nemzet számára érdekes. Hivatkozhatnak akár a keresztény tanítás parancsaira is. A kastély személyzetének tagjait két fő játssza el, ha kevesen vannak egy csoportban, egy személy is elegendő erre a szerepre.*

A fosztogatásra készülő tömeg: Elkeseredett, nyomorgó emberek Keszthelyről és a város környékéről, akik a kastély kifosztásával szeretnék megalapozni a túlélésüket. Egy-egy értékes könyv, díszes festmény vagy különleges bútordarab akár több napi ételt is jelenthet számukra a háború szörnyűségei között. A fosztogatásra készülő emberek egyfelől veszekszenek a kastélyt védő személyzettel (be-bekiabálva a tömegeből, hogy micsoda szenvedést és nélkülözést kellett átélniük a dúsgazdag Festetics-uradalom szomszédságában), másfelől pedig egymást bátorítják a támadásra. A tömeg hangulata a szovjet katonák érkezése után megváltozik, a fenyegetés hatására az összegyűltekek szétszélednek.

Ahhoz, hogy a tömeg lelkiállapotát megértsétek, idézzétek fel általános iskolai emlékeiteket a második világháború magyarországi történetéről, de (sajnos) a jelen háborús tudósításai is segíthetnek abban, hogy beleéljétek magatokat ebbe a szituációba.

B) változat: József nádor Festetics (I.) Györgyhöz látogat

Ebben a feladatban egy, a keszthelyi Festetics-kastélyhoz vagy az uradalmat birtokló Festetics családhoz kapcsolódó fontos történelmi esemény szereplőivé váltok. Játsszátok, el, mutassátok be a többieknek!

- A már kialakult csoportokban dolgozzatok tovább! Minden csoport kapott már egy történelmi eseményt, annak leírását és a hozzá tartozó szerepkártyákat.
- Osszátok ki a szerepeket! Nem kell feltétlenül minden csoporttagnak szerepelnie, lehetnek a „tömeg” részei vagy csak az előkészületekben segítenek. Ha nem vagytok elegenden, nem kell minden szerepet kiosztani, találjátok ki, hogy a jelenet melyik részét adjátok elő!
- Találjátok ki a bemutatótok formáját! Rövid szöveges jelenet lesz: párbeszéd vagy vita két szereplő között, esetleg a tömeghez intézett beszéd? Mozgásos jelenet lesz: eljártsszátok a felvonulást, a harcot, vagy amit éppen a jelenet megkövetel? Élőképet készítenek: beálltok egy előre megtervezett, kifejező, hatásos pózba?
- Készüljétek előzetesen is az előadásra! Írjátok meg az elhangzó rövid szövegek vázlatát, találjátok ki a mozgást, a mozdulatokat, a pózokat! Megpróbálhatjátok az öltözékekkel is kifejezni a kor hangulatát. A felkészüléshez használjátok fel az enteriőrkiállításon elsajátítható információkat is!
- Mutassátok be a többi csoportnak az alkotásokat!

József nádor látogatása Festetics (I.) Györgynél a Georgikonban

Bár a Festetics családot rendíthetetlen királyhűség jellemezte, (I.) György sokáig viharos viszonyban állt a bécsi udvarral. Mint ismeretes, az 1790-es évek elején a gróf politikai pályáját derékba törte egy szerencsétlen országgyűlési beadvány, amely kegyvesztetté tette Keszthely urát II. Lipót előtt. Festetics aztán az évtized végén egy időre kamarási méltóságát is elveszítette, miután a Napóleonnal vívott háború idején, 1797-ben hangosan ellenezte, hogy Zala megye nemesei hadba vonuljanak I. Ferenc király megsegítésére. Az uralkodóház neheztelése aztán a századfordulón – a gróf által befizetett hadi segély hatására – elpárolgott, amit jól jelzett, hogy Habsburg József nádor, a király öccse 1801 nyarán a keszthelyi Georgikonba látogatott.

József nádor egy nápolyi utazásról hazatérve, augusztus 18-án tette tiszteletét a Festeticsek által támogatott iskolában. Előzőleg (I.) György egy levélben arra kérte az ország második legfőbb méltóságát, hogy ünnepélyes keretek között szántson a Georgikon földjén. József nádortól természetesen nem várták el, hogy nehéz fizikai munkát végezzen. Aranyozott tógát viselve kellett szántást imitálnia, miközben udvarmestere vitte az ostort, az ökröket pedig személyesen Festetics vezette.

Ennek a jelenetnek az a célja a nevezetes látogatás eljátszásán túl, hogy Festetics (I.) György és József nádor dialógusán keresztül bemutassa a Georgikon szerepét, jelentőségét, valamint ismertesse a közönséggel az alapító arisztokrata társadalomjobbító céljait, különleges gondolkodásmódját. A jelenet a történelmi hűséget nem tökéletesen tartja meg, mivel a valósággal szemben itt József nádor a házigazda spontán kérésére vállalja a szimbolikus szántást.

Szerepek

Festetics (I.) György: A keszthelyi Esterházy-uradalom birtokosa, a Georgikont megalapító bőkezű arisztokrata. Festetics a Georgikon megalapítása mellett számos egyéb beruházással büszkélkedhetett Keszthely vonzaskörzetében: népszerű fürdőhelyet alakított ki Hévízen, valamint ménesbirtokot hozott létre Fenékpusztán. Az alapításon túl a Georgikont egyéb építkezésekkel is segítette. 1799-ben megnyitott könyvtára és a felújított kastélykert a diákok tanulmányait és feltöltődését is szolgálta. Festetics egy olyan arisztokrata volt, aki felismerte, hogy vagyonát gazdaságfejlesztésre és a társadalom jólétének növelésére kell fordítania. Akkor, amikor a jelenetben beszélgetést folytat József nádorral, ezt a meggyőződését osztja meg az ország második legfőbb méltóságával.

Festetics szerepe ebben a jelenetben: fogadja az uralkodót, kifejezi örömét a látogatás miatt. Amikor az uralkodó érdeklődik a Georgikon felől, beszél arról, hogy milyen céllal hozott létre mezőgazdasági iskolát, és azt is felsorolhatja, hogy az iskolaépület mellett még mennyi minden (könyvtár, kastélykert) szolgálja a diákság javát az uradalomban. Megosztja meggyőződését a nádorral, miszerint az arisztokráciának a köz céljaira is áldoznia kell. A beszélgetés végén a láthatóan elégedett József nádort szántásra invitálja. Utasítja szolgálóit, hogy öltöztessék fel díszes tógába a királyi felséget, majd segédkezik a szántásnál. A szerep eljátszásánál figyeljetelek arra, hogy Festetics kellő tiszteletet mutasson József nádor irányában, ezt testtartásával és beszédmódjával is fejezze ki! Nézzetek utána, hogy mi volt az illendő megszólítás ebben a korszakban egy Habsburg főherceggel és egy gróffal szemben!

József nádor: Az ország második legfőbb méltósága, Habsburg főherceg, az uralkodó, I. Ferenc testvére. Hosszú útról érkezik Keszthelyre, hogy tiszteletét tegye a Georgikonban. A nádor a jelenet során beszélgetést folytat Festeticcse a főiskoláról, majd a felkérést elfogadva szánt néhány barázdát a Georgikon földjén. A munka előtt Festetics szolgálói átöltöztetik őt díszes ruhába.

Szapáry János: József nádor udvarmestere, aki kíséri urát a Georgikonban tett látogatáson, és asszisztál a jelképes szántáshoz. Szerepe protokolláris, tehát Festeticset a nádor színe elé kíséri, és beszél a jelenetben azokkal a szereplőkkel, akiknek megszólítása a királyi felség részéről rangon aluli volna.

Festetics (I.) György szolgálói, „a tömeg”: A jelenet során várják uruk parancsait, felöltöztetik a nádort és rendelkezésére bocsátják az ekét és az ökröt. A szántás során ez a csoportosulás ünneplő tömeggé is átalakulhat: *a szerep birtokosai szavalhatnak üdvözlő verset vagy kitalálhatnak egy éneket, amelyet József nádornak adnak elő.*

C) változat: Festetics (II.) Tasziló Helikon Ünnepet tart Keszthelyen

Ebben a feladatban egy, a keszthelyi Festetics-kastélyhoz vagy az uradalmat birtokló Festetics családhoz kapcsolódó fontos történelmi esemény szereplőivé váltok. Játsszátok, el, mutassátok be a többieknek!

- A már kialakult csoportokban dolgozzatok tovább! Minden csoport kapott már egy történelmi eseményt, annak leírását és a hozzá tartozó szerepkártyákat.
- Osszátok ki a szerepeket! Nem kell feltétlenül minden csoporttagnak szerepelnie, lehetnek a „tömeg” részei vagy csak az előkészületekben segítenek. Ha nem vagytok elegen, nem kell minden szerepet kiosztani, találjátok ki, hogy a jelenet melyik részét adjátok elő!
- Találjátok ki a bemutatótok formáját! Rövid szöveges jelenet lesz: párbeszéd vagy vita két szereplő között, esetleg a tömeghez intézett beszéd? Mozgásos jelenet lesz: eljuttassátok a felvonulást, a harcot, vagy amit éppen a jelenet megkövetel? Élőképet készítetek: beálltok egy előre megtervezett, kifejező, hatásos pózba?
- Készüljétek előzetesen is az előadásra! Írjátok meg az elhangzó rövid szövegek vázlatát, találjátok ki a mozgást, a mozdulatokat, a pózokat! Megpróbálhatjátok az öltözékekkel is kifejezni a kor hangulatát. A felkészüléshez használjátok fel az enteriőrkiállításon elsajátítható információkat is!
- Mutassátok be a többi csoportnak az alkotásokat!

Festetics (II.) Tasziló Helikon Ünnepet tart Keszthelyen

Festetics (I.) György kultúrmeccénási tevékenységének köszönhetően, hagyományteremtő céllal 1817 februárjában megtartották az első Helikon Ünnepet Keszthelyen. Az alapítók a rendezvényt évente kétszer kívánták megtartani, a Helikon Ünnepeknek azonban 1819-ben, a gróf halálával vége szakadt. Festetics (II.) Tasziló egy évszázaddal később, 1921-ben kísérletet tett a hagyomány újjáélesztésére. Magyarország ekkor már átesett a trianoni traumán, az első világháborút lezáró békeszerződés megcsönkította hazánk területét. Az általános elkeseredésen II. Tasziló a Helikon Ünnepe megszervezésével próbált változtatni. A kétnapos rendezvényen a korabeli művészeti élet számos kiválósága (az írók köréből pl. Herczeg Ferenc és Négyesy László, a színészek közül Bajor Gizi és Ódry Árpád) szerepelt. A Helikon Ünnepe legfőbb üzenete az volt, hogy Magyarország a szörnyű területi veszteségek ellenére is megőrizte nagyszerű kultúráját, és képes talpra állni a súlyos csapások után.

Az ünnepséget a korabeli politikai elit is felkarolta. A keszthelyi rendezvényen Horthy Miklós kormányzó tiszteletét tette a feleségével, Apponyi Albert, a párizsi békekonferencia hőse pedig gyűjtő hangú nyitóbeszédet mondott.

A jelenet a Helikon Ünnepe megnyitóján játszódik, és alapvetően két fő részből áll. Az első részben a résztvevők emlékművet állítanak az ünnepe alapítójának, Festetics (I.) Györgynek. A ceremónia lehetőséget teremt arra, hogy a jelenet szereplői felidézzék a gróf érdemeit a kultúra terén, beszéljenek arról, hogy Festetics (I.) György milyen fontosnak tartotta a nép művelődését és a magyar nyelv fejlesztését. A jelenet második része a Helikon Ünnepe megnyitó beszéde, amelyet a történelmi eseményekhez hűen Apponyi Albert tart meg. Ez a beszéd a „jelenre”, tehát az 1921-es Magyarországra fókuszál. Apponyi felidézi a trianoni igazságtalanságot, és buzdítja a hallgatóságot arra, hogy támogassa és művelje a

kultúrát, mert csak így lehet Magyarországot újra nagyvá tenni. A magyarság nagyszerű kultúrájával tud kiemelkedni az európai nemzetek közül.

Szerepek

Festetics (II.) Tasziló herceg: a keszthelyi Festetics-uradalom birtokosa, a korszak „minta-arisztokratája.” A Helikon Ünnep vendéglátójaként egyfajta „ceremóniamester” szerepet tölt be. A jelenet elején üdvözli a vendégeket, röviden elmondja, mi céllal élesztette újjá a hagyományokat, majd előbb a Festetics (I.) Györgynek emelt emlékmű felavatására, aztán a nyitóbeszéd megtartására szólítja fel az érintetteket.

Horthy Miklós kormányzó: Magyarország legfőbb közjogi méltósága, aki feleségével az oldalán vesz részt a Helikon Ünnep megnyitására. Az emlékmű ünnepélyes felavatását ő végzi el, közben pár mondattal méltatja Festetics (I.) György életpályáját, a nemzeti kultúra fejlesztése érdekében tett erőfeszítéseit. *Ezen a ponton a jelenet eltér a történelmi eseményektől. A Festetics-emlékmű körül a valóságban emlékfákat is ültettek, a legkiemelkedőbb magyar államférfiak és politikusok emlékére. Horthy a Zrínyi Miklós tiszteletére ültetett fát avatta fel, és nem mondott beszédet.*

Horthy Miklós felesége, Purgly Magdolna: A kormányzót kíséri, kötelező szövege nincs a jelenetben, de természetesen megszólalhat.

Gróf Apponyi Albert: Idős arisztokrata politikus, aki különleges népszerűségnek örvend, miután 1920 januárjában ő adta elő a magyar álláspontot a párizsi békekonferencián. Emiatt a „nemzet védőügyvédjének” is nevezik. Apponyi híres szónokként beszédet mond a Helikon Ünnepe megnyitóján, amelyben felidéri a trianoni tragédiát, de egyúttal meg is próbálja felrázni az elkeseredett nemzetet. *A jelenetben elhangzó rövid beszéd célja az, hogy elhitesse a hallgatósággal, hogy ilyen sorcsapás után is maradt életerő a magyarságban, büszkének kell lenni a kultúránkra, egyúttal művelni, építeni azt, dolgozni a jövő érdekében. Apponyi a szónoklatában reményt, lelkesedést próbál a tömeg lelkébe önteni, és ez sikerül is neki.*

A Helikon Ünnep megnyitójának résztvevői, a „tömeg”: A tömeg adja meg a Helikon Ünnep megnyitójának hangulatát, lelkesedéssel fogadja a megszólalókat az emlékmű-avatás és a szónoklat előtt. A tömeg reagál Apponyi beszédére, hangos bekiabálásokkal élteti a szónokot, megismétli főbb lelkesítő kijelentéseit. *Miután Apponyi Albert rövid beszéde véget ér, a tömeg számára több szereplehetőség is nyílik. A tömeg (ebben az esetben a Helikon Ünnepen fellépő művészek) egy rövid előadással meg is kezheti az ünnepeket. Ennek az előadásnak a tartalmát a diákok szabadon találhatják ki, lehet az ünnepeket fényéhez illeszkedő vers, dal, stb. De a háttérszerepeket játszó diákok lehetnek egyszerű „közemberek” is, akik részt vesznek az ünnepeket megnyitóján. Ebben az esetben, ha gondolják a tömegekből kiváló emberek adhatnak tisztelgő ajándékot a kormányzói párnak.*

D) változat: Festetics László és Széchenyi István vitája a balatoni hajózásról

Ebben a feladatban egy, a keszhelyi Festetics-kastélyhoz vagy az uradalmat birtokló Festetics családhoz kapcsolódó fontos történelmi esemény szereplőivé váltok. Játsszátok, el, mutassátok be a többieknek!

- A már kialakult csoportokban dolgozzatok tovább! Minden csoport kapott már egy történelmi eseményt, annak leírását és a hozzá tartozó szerepkártyákat.
- Osszátok ki a szerepeket! Nem kell feltétlenül minden csoporttagnak szerepelnie, lehetnek a „tömeg” részei vagy csak az előkészületekben segítenek. Ha nem vagytok elegen, nem kell minden szerepet kiosztani, találjátok ki, hogy a jelenet melyik részét adjátok elő!
- Találjátok ki a bemutatótok formáját! Rövid szöveges jelenet lesz: párbeszéd vagy vita két szereplő között, esetleg a tömeghez intézett beszéd? Mozgásos jelenet lesz: eljuttatjátok a felvonulást, a harcot, vagy amit éppen a jelenet megkövetel? Élőképet készítetek: beálltok egy előre megtervezett, kifejező, hatásos pózba?
- Készüljete elözetesen is az előadásra! Írjátok meg az elhangzó rövid szövegek vázlatát, találjátok ki a mozgást, a mozdulatokat, a pózokat! Megpróbálhatjátok az öltözékekkel is kifejezni a kor hangulatát. A felkészüléshez használjátok fel az enteriőrkiállításon elsajátítható információkat is!
- Mutassátok be a többi csoportnak az alkotásokat!

Festetics László és Széchenyi István vitája a balatoni hajózásról

Széchenyi István gróf édesanyja Festetics Julianna, a keszhelyi kastély első fénykorát megteremtő Festetics (I.) György nővére volt. Ennek köszönhetően I. György fia, Festetics László és Széchenyi István („Stefi gróf”) közeli rokonságban álltak, az unokatestvérek kapcsolata azonban korántsem volt felhőtlen. Mindkét fiatal férfi egy nagy formátumú édesapa árnyékából próbált kitörni. Ez Lászlónak kevésbé sikerült, amit sokan – igazságtalanul – fényűző életvitelével magyaráztak. Valójában Festetics gróf vagyonát inkább az emésztette fel, hogy apjához hasonlóan rengeteget áldozott a Georgikonra és egyéb közcélokra, ám mindezt kedvezőtlenebb gazdasági viszonyok között, szerényebb bevételből kellett finanszíroznia.

Ezek a nehézségek rányomták a bélyegüket Festetics László és Széchenyi István viszonyára. A „legnagyobb magyar” naplójában is leírta, hogy mennyire kellemetlen élményt jelentettek számára a keszhelyi látogatások mogorva, veszekedésre hajlamos rokonánál. Bár a két gróf világnézete hasonló volt, mindketten a reformok hívei voltak (támogatták pl. a lóversenyzést és a Tudós Társaságot), számos), kapcsolatukat mégsem ez határozta meg. A rossz viszony ellenére ugyanakkor Széchenyi többször adott kölcsönt Lászlónak.

Ez a jelenet Széchenyi István és Festetics László egy valóban lezajlott vitáját eleveníti fel, amelyen keresztül felidéződhet a reformkor hangulata. Mindkét gróf szívügyeként kezelte a balatoni infrastruktúra fejlesztését, ám eltérő terveket fogalmaztak meg. Széchenyi a gőzhajózás meghonosításával akarta fellendíteni a vízi forgalmat, Festetics azonban (a család addigi befektetései miatt) a vitorlánhajókra alapozta volna a fejlődést. Fontos megérteni azt, hogy bár ebben a vitában Széchenyi egy modern, míg Festetics egy elavultabb tervet képviselt, a vita nem az utóbbi fél haladásellenességéből fakadt. A

valóságban a két arisztokrata vitája levelezésben zajlott, de a jelenet kedvéért ezt egy személyes látogatáshoz kapcsoljuk.

A Balatonon a gőzhajózás 1846-ban, Festetics halálának évében indul meg. A jelenetet ezért helyezzük néhány évvel korábbra, az évtized elejére. Széchenyi ekkor már megírta nagy műveit (*Hitel, Világ, Stádium*), zajlanak a reformországgyűlések, mindkét arisztokrata elmondhatja, hogy rengeteg pénzt áldozott a haladás ügyére.

Szerepek

Gróf Festetics László („Latzi”): A keszthelyi Festetics-uradalom birtokosa. Bőkezű, a köz céljaira áldozó arisztokrata, akit azonban rendszeres pénzhiánya megakadályoz terveit megvalósításában. Ezért is bosszús unokatestvérére, Széchenyi Istvánra. Ugyanakkor kuzinja az egyetlen, akitől kölcsönt remélhet. Festetics a kölcsönkért pénzből befektetést hajtana végre, vitorlásokból álló flottát építtetne, amelyek menetrend szerint közlekedve szállítanának utasokat és árut a Balatonon. A vita azután tör ki, hogy „Latzi” előadja az elképzelését „Stefinek.” Bár a veszekedés nem ér véget béküléssel és egyetértéssel, Festetics végül megkapja a pénzt Széchenyitől.

Gróf Széchenyi István („Stefi”): Reformarisztokrata, akinek nagyívű terveit vannak a gazdaság fellendítésére, Magyarország modernizálására. A Nyugaton látottaknak köszönhetően meg van győződve arról, hogy az infrastruktúra fejlesztését a gőzzel működő járművekre (hajókra és vonatokra) kell alapozni, ezért lekicsinyli unokatestvére terveit. A jelenet végén természetesen kölcsönt ad Lászlónak, de ezt egy kiadós veszekedés után teszi meg.

A Festetics-kastély személyzete / a „tömeg”: A kastély személyzete a jelenet nagy részében a háttérből figyeli a vitát, néha avatkozik csak közbe. A jelenet megtervezése során szabadon eldönthetik, hogy a személyzet mely tagjait akarják bevenni a jelenetbe. Célszerű alkalmazni egy udvarmestert, aki jelenti Széchenyi érkezését a kastélyba. De a vita közben beléphet a jelenetbe egy lovászmester, aki arról érdeklődik, hogy László gróf mikor kíván elindulni a tervezett vadászatra, megjelenhet egy pincemester, aki borral kínálja az urakat, stb. Megjelenhet a szakács, a fővadász vagy bárki más is. A jelenet során a személyzet ügyeljen arra, hogy megfelelő tisztelettel beszéljen a két arisztokratával. A vita akár úgy is véget érhet, hogy az udvarmester figyelmezteti a grófokat az illem betartására.

Egyéb instrukciók:

Festetics és Széchenyi között felfedezhető egyfajta rivalizálás, egymás elképzeléseihez, terveikhez az „én úgyis jobban tudom” mentalitással viszonyulnak. Ez jelenjen meg a két gróf vitájában. Nyugodtan személyeskedhetnek a jó ízlés határain belül, mondhatnak egymásnak igazságtalan dolgokat, amiket a támadott fél természetesen sérelmezni fog. A veszekedő arisztokraták közeli rokonok, így becézve is szólíthatják egymást: Széchenyit közeli ismerősei „Stefinek” nevezték, a „legnagyobb magyar” unokatestvérét „Lacinak” szólította.

Tanórai utófeldolgozás

- A kisfilmek bemutatása, majd értékelése
- Az esetleg elkészült mémek bemutatása és értékelése
- Az esetleg elmaradt értékelések (Tudáspróba, Drámajáték) pótlása
- Kompetencia alapú záró feladatok megoldása és értékelése

Feladatlap

1. A következő feladat a Festetics család által megrendezett Helikon Ünnephez kapcsolódik. Válaszolj a kérdésekre a források és saját ismereteid segítségével!

A)

„A poézis volt minden más szép mesterségek, s találmányok közül az első, mely által a népek eredeti vadságukból kivetkőzvéen megjuhászodtak és az ékesen szóló férfiak voltak mindig a törvényhozó szabad nemzetek díszei, s jussuknak [a közvagyonnak] választott őrei. [...] Ily szent célra, és nemes végből állott fel az 1817. esztendőben a Keszthelyi Helikon is, melyben három felvigyázó és annyi segéd ügyelése alatt, mind a georgikoni mind a líceumi ifjak s humanisták magukat az ékes előadásnak mindegyik nemében, deákul, magyarul és németül hónaponként gyakorolhatják, szabad kényükre hagyván a feladott tárgyakon kívül, mást is ha tetszik, csak szerelmes, vagy illetlen dolog ne legyen, választani; mely folyó, és kötött beszédbéli kidolgozásokból azután a jobbak [...] nyilvánvaló [nyilvános] próbákat is tartoznak kétszer esztendőnként adni: Egyszer Februarius 12-dikén mint Felsőges Urunk dicső születése napján, másodszor a gazdasági látogatás alkalmatosságával májusnak a végén.”

(Részlet az 1818-ban kiadott Helikon I. című könyv előszavából)

a) Az A) betűjelű forrásrészlet első mondatában a szerző részletesen megindokolja, hogy miért tartja fontosnak a költészet és a szónoklat támogatását. Milyen pozitív hatást tulajdonít ezeknek a művészeti ágaknak? A sorszám bekarikázásával válaszold ki a megfelelő válaszokat a felsorolásból! *(Elemenként 0,5 pont.)*

1. békét teremtenek a háborúzó államok között
2. közelebb vezetik Istenhez a bűnös emberi lelkeket
3. civilizáltabbá teszik az eredendően erőszakos viszonyok között élő embereket
4. segítik az írni-olvasni tudás terjedését az emberek körében
5. elősegítik, hogy az arra alkalmas emberek gyakorolják a közhatalmat.
6. segítik a nemzeteket abban, hogy fennmaradjanak a mások ellen vívott élet-halál harcban.

A Helikon Ünnep szervezői nem csupán egy kulturális rendezvényt hoztak létre, hanem egy irodalmi képzési programot is indítottak Keszthelyen. Az alábbi táblázatban erre a képzésre vonatkozó megállapításokat olvashatsz. A fenti, A) betűjelű forrásrészlet segítségével dönts el, hogy az állítások igaznak vagy hamisnak tekinthetők -e? Az is lehetséges, hogy igazságtartalmuk nem dönthető el a szöveg alapján. A választásod X-szel jelöld! (Elemenként 0,5 pont.)

Állítás	Igaz	Hamis	Nem dönthető el
b) A Helikon Ünnep szervezői a Georgikon diákjain kívül más intézmények tanulóit is meghívták a képzésre.			
c) A Helikon Ünnepen előadó diákok közül a legkiválóbbak ösztöndíjat kaptak a Festetics gróftól.			
d) A Helikon Ünnep szervezői csak a magyar nyelvű irodalom fejlesztését tekintették fontosnak.			
e) A képzésben részt vevő diákok széles körű szabadságot kaptak az alkotásban, de bizonyos témákban nem írhattak műveket.			
f) A képzésben tanuló diákokat a korszak legtehetségesebb magyar irodalmárai segítették tehetségük kibontakoztatásában.			

g) Az első Helikon Ünnepek szervezői a király iránti hűségüket is igyekeztek kifejezni a rendezvény szabályzatának kialakítása során. Milyen módon tették ezt? (1 pont)

.....

h) Ki ült az első Helikon Ünnep idején a magyar trónon? (0,5 pont)

.....

B)

„Száz évvel ezelőtt aludt a magyar vagy legfeljebb álmodott. Bécsből kormányozták az álmát és igyekeztek minél mélyebbé tenni német maszlaggal, ha kellett kemény rigorozitással [szigorral], cenzúrával, kufsteini bilincessel. Klasszikus álomlátásokba próbálta belebűvölni a maga ébredező magyarságát a béklyóba vert nemzeti gondolat és nemzeti nyelv. Szelíd Tempe völgyeken ábrándozott a dunántúli lankák közt, helikoni ünnepet tartott a keszthelyi halmokon [...] A helikoni ünnep nemes találkozója volt akkor a kivert, magyar álmoknak, a bujkáló vágyakozásoknak s most a száz éves évforduló alkalmával újra a megtépett, újra a szétszaggatott, újra az álmodozásra ítélt magyarság legjobbjai gyűlnek össze találkozóra a régi álmok kihűlt zsarátnoka fölött.”

(Részlet a Nemzeti Újság 1921. évi Helikon Ünnepről készített tudósításából, 1921. július 3.)

i) A száz évvel korábbi Helikon Ünnep bemutatásakor hogyan ábrázolja a B) betűjelű forrás a bécsi udvar viszonyulását a magyar nemzeti gondolathoz? (1 pont)

.....

j) Mi az oka annak, hogy a B) betűjelű forrás úgy jellemzi a magyarságot, ahogy azt az aláhúzott szövegrészletben olvashatjuk? (1 pont)

.....

k) Ha összehasonlítjuk az A) és B) betűjelű forrás tartalmát, láthatjuk, hogy 1921-ben pontatlanul, az aktuális ideológiának megfelelően mutatták be a száz évvel korábbi Helikon Ünnepet. Milyen torzítás, valótlan állítás fedezhető fel a 20. századi forrásrészletben? A sorszám bekarikázásával jelöld a helyes választ! (1 pont)

1. Az 1921-es tudósítás szerzője a Helikon Ünnepet írói találkozóként mutatta be. Nem emlékezett meg arról, hogy a száz évvel korábbi rendezvényen az ünnepelt művészek mellett a tehetséges keszthelyi diákok is fontos szerepet töltöttek be.
2. Az 1921-es tudósítás szerzője a Helikon Ünnepet egy olyan rendezvényként mutatta be, amely a magyar nemzeti kultúra fejlődését szolgálta. A valóságban az eredeti ünnepség Nyugat-Európa kortárs irodalmát igyekezett megismertetni a hazai értelmiséggel.
3. Az 1921-es tudósítás szerzője a Helikon Ünnepet egy olyan rendezvényként mutatta be, ahol az irodalom mellett több művészeti ág is képviseltette magát. A valóságban a Festetics (I.) György által megszervezett ünnepségen kizárólag lírai költeményeket adtak elő.

8 pont	
--------	--

2. A következő feladat Festetics (I.) György gróf kultúrmecénási tevékenységéhez kapcsolódik. Válaszolj a kérdésekre a források és saját ismereteid segítségével!

A)

„1ször: Bizonyos summa [összegű] pénz fog meg határozatni, hogy abból esztendőnként némely könyvek [...] könnyebben jöhessenek a világ elébe [...]

2szor: [...] a kiadandó munkák a Censura által helyben hagyattassanak.

3szor: Hogy előbb némely tudós Uraknak vélekedéseik irántuk [ti. a kiadni tervezett munkákkal kapcsolatban] kérettsenek. Avégre vagy elküldetnek a vizsgáló Uraknak biztos alkalmatossággal a munkák [...] vagy utóbb a kirendelendő helyre a közel levő Urak közül, akiknek kedve fogja tartani, összejöhetnek, és olyankor az útiköltség is megtérítetik. [...]

6szor: Hasznos lenne, ha az Academiakban és Gymnasiumokban, akármely religiobéliek [felekezethez tartozók] legyenek is azok, a' nevezetesebb tanítók számba vevődnének, és azokból a jötevő és munkás urak [...] kiválasztatnának.

7szer: Ezen kiválasztott Urak segítségével egy olyan lajstrom készíttessék, amelyből ki lehessen venni, kik és miben dolgoznak most a litteraturában [irodalomban], vagy milyen munkáik vannak már készen kézírásokban. [...]

9szer: A helybenhagyott munkáért az Író jutalom nélkül nem fog maradni. A legnagyobb jutalom 500. exemplárban [kiadott példányban], a legkisebb 150. állhat. Ha pedig talán inkább készpénzt kívánna a Szerző, jókor jelentse meg szándékát, és úgy fog azután közmegegyezéssel a jutalom meghatározatni. [...]

10szer: A nyomtatott könyvek eladásából bejött pénz több és több munkák kiadására, a szükségesebb tárgyak kidolgoztatására, a szűkölködőbb Tudósok elősegállítására [megsegítésére] fog fordítatni.

14szer: Egy olyan férfit is kellek választani, aki a helyben hagyott munkák csinos, s a nyomtatásbéli hibáktól mentes közrebocsátására figyelmezzon; anélkül, hogy a Szerző megegyezése ellen valamit megváltoztatni merészeljen.

15ször: Hasznos volna, ha a Gyülekezetnek megegyezéséből az orthographia [írásmód] megállapítatnék; ez által a nagy különbség a magyar írásra nézve, legalább jövendőre, alkalmasint megszűnnék. [...]

18szor: Mindezeknek elkezdésére ezer forint ajánltatik esztendőnként. De mivel sok mellékes költségek [...] miatt, ez nem lenne elegendő: [...] köztanácskozással oly módok találtassanak ki, hogy minden erőltetés nélkül más jótévők is szereztessenek.”

(Részlet „A ' Magyar Országi Írók' munkájiknak Könnyebb Ki-nyomtatását tárgyazó Gondolatok” című programtervből, amely a Magyar Minerva könyvsorozat kiadását készítette elő, 1798.)

a) A fenti tervezet készítői a könyvkiadást elsősorban Festetics (I.) György vagyónából kívánták finanszírozni. Gyűjtsd ki a forrásból, és fogalmazd meg a saját szavaiddal, hogy a tervezet milyen jellegű kiadásokat rótt a mecénásra! (Elemenként 0,5 pont.)

1)

2)

3)

Az alábbi táblázatban olvasható megállapítások a fenti tervezet pontjaihoz kapcsolódnak. Írd be az állítás mellett található rubrikába annak a pontnak a számát, amelyre vonatkoznak! *Figyelem, az állításokhoz több pont is tartozhat!* (Elemenként 0,5 pont, összesen 2 pont.)

Állítás	Az információ tartalmazó pont(ok) sorszáma
b) A tervezet ezen pontjából kiderül, hogy a dokumentum keletkezése idején még nem jött létre egységes magyar irodalmi nyelv.	
c) A tervezet ezen pontjából látható, hogy a dokumentum készítői egy országos méretű könyvkiadó vállalkozást akartak létrehozni.	
d) A tervezet ezen pontjából kiderül, hogy Magyarországon a dokumentum keletkezése idején nem volt biztosított a sajtó szabad működése.	

e) Kiről kapta nevét a forrás szerzői által megindított Magyar Minerva könyvsorozat? (0,5 pont)

.....

4 pont	
--------	--